

ŠALTINĖLIS

PAŃSTWOWE ZAKŁADY WYDAWNICTW SZKOLNYCH

ŠALTINĖLIS

ELEMENTORIUS

Parengė

JUOZAS VAINA

WARSZAWA 1958

ANSTWOWE ZAKŁADY WYDAWNICTW SZKOLNYCH

ŠALTINELIS – ŽRŪDELKO

Elementarz w języku litewskim

*

Ilustracje i okładka

Mieczysława Kościelniaka

*

Redaktor techniczny

Ludwik Syta

Książka zatwierdzona do użytku szkolnego
pismem Ministerstwa Oświaty nr Oc-23e/1/54
z dnia 7 kwietnia 1955 r. dla szkół z litewskim
językiem nauczania

25/ 8105

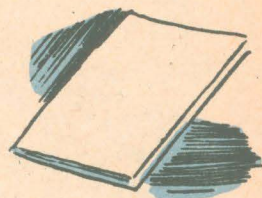
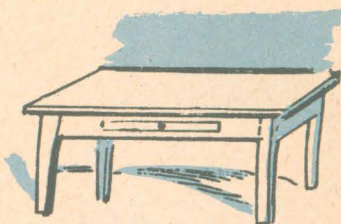
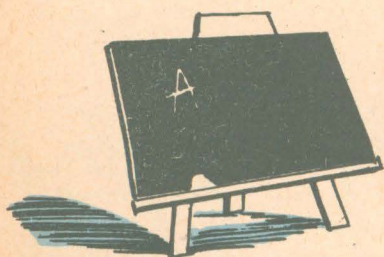
PAŃSTWOWE ZAKŁADY WYDAWNICTW SZKOLNYCH – WARSZAWA 1958

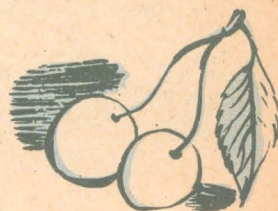
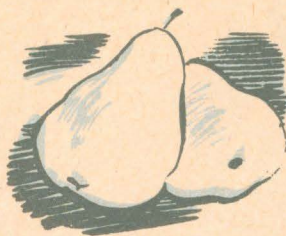
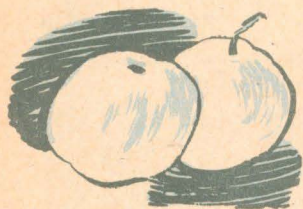
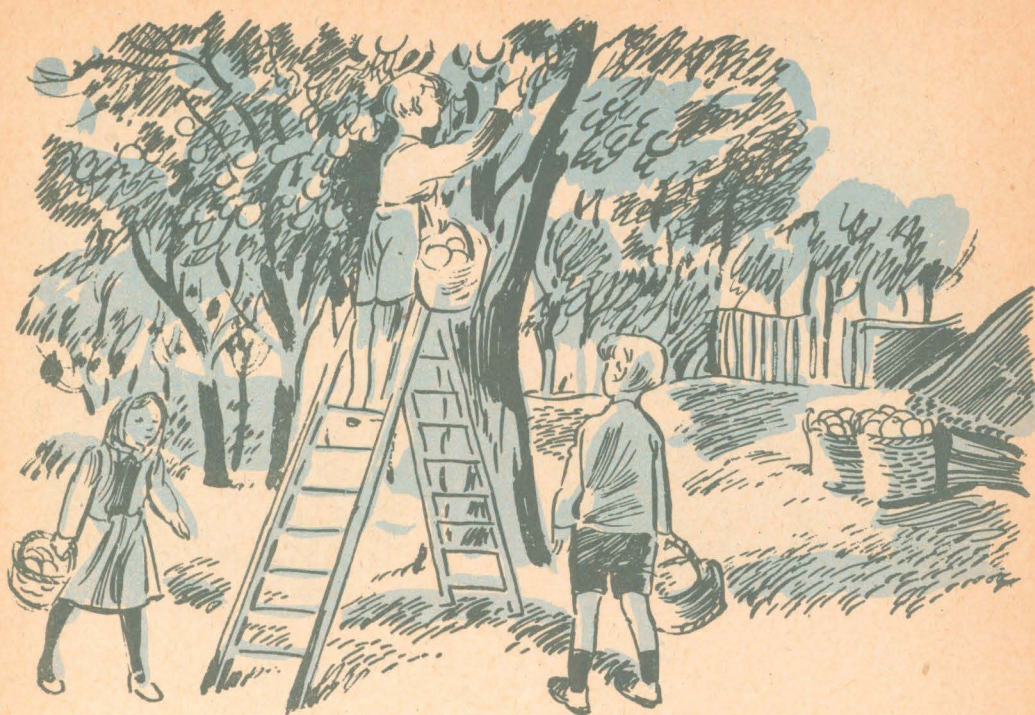
Wydanie pierwsze	Oddano do składania 27 VIII 1956 r.
Nakład 500+165 egz.	Podpisano do druku 6 III 1958 r.
Arkuszy drukarskich 8,5	Druk ukończono w marcu 1958 r.
Arkuszy wyd. 12,67	Zam. 9885/A793
Papier offset. 70×100 cm, 90 g, kl. V	A-69 Cena zł 13,–

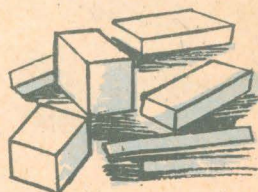
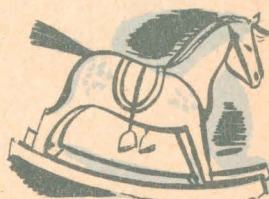
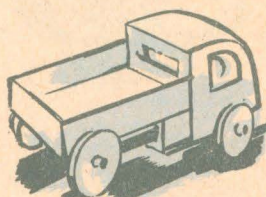
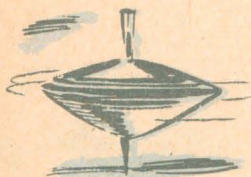
ZAKŁADY GRAFICZNE PZWS W BYDGOSZCZY

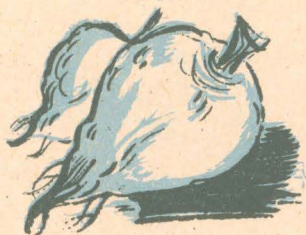
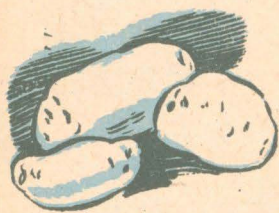

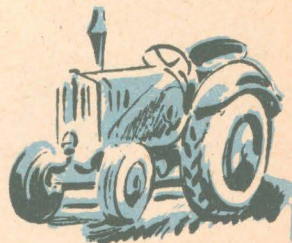
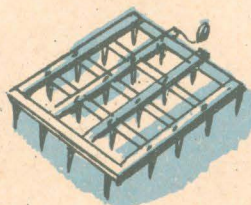
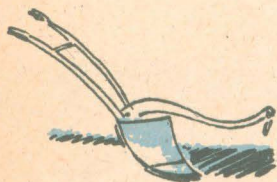
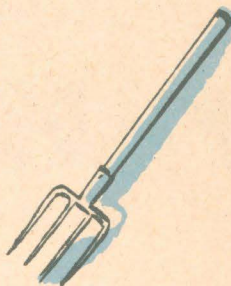
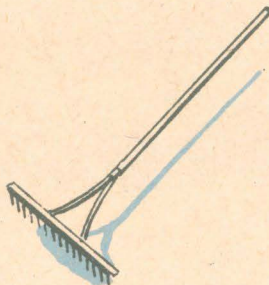
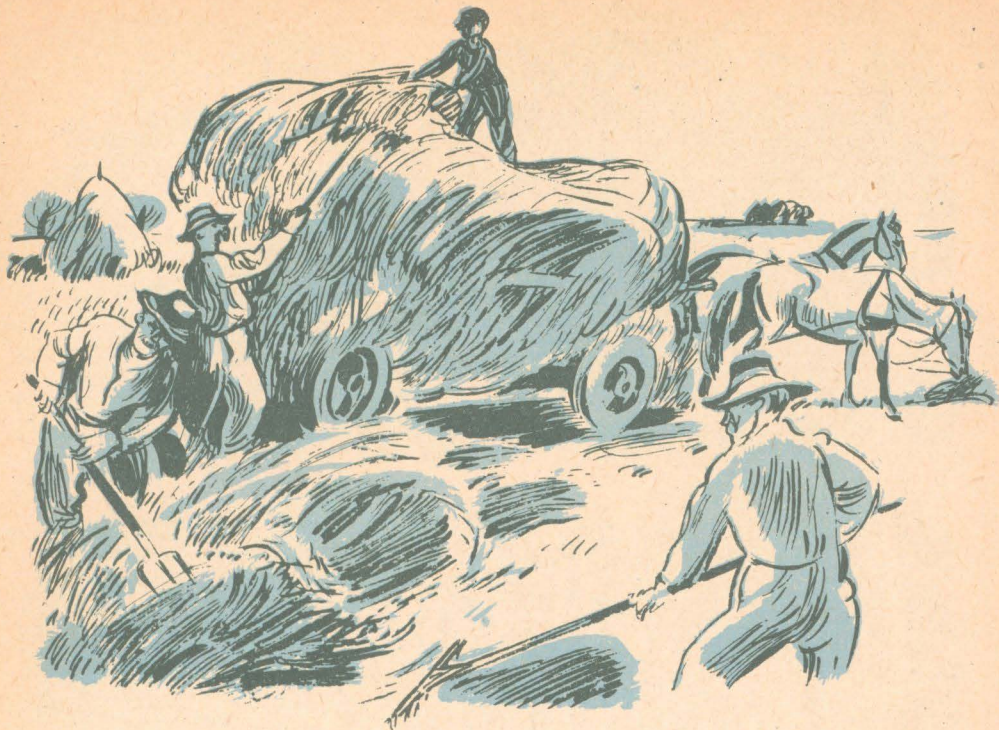

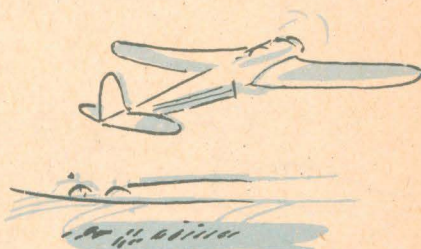
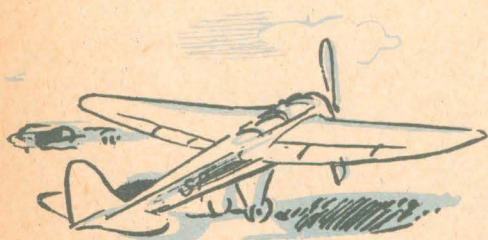
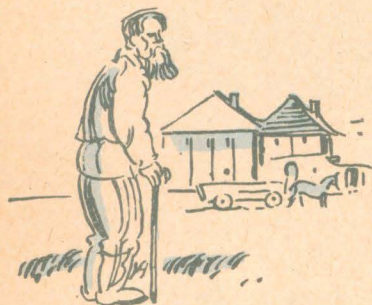
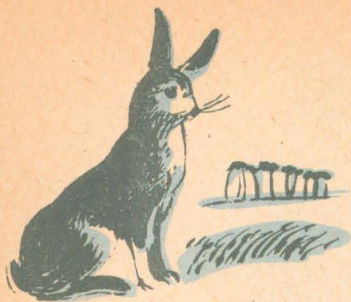

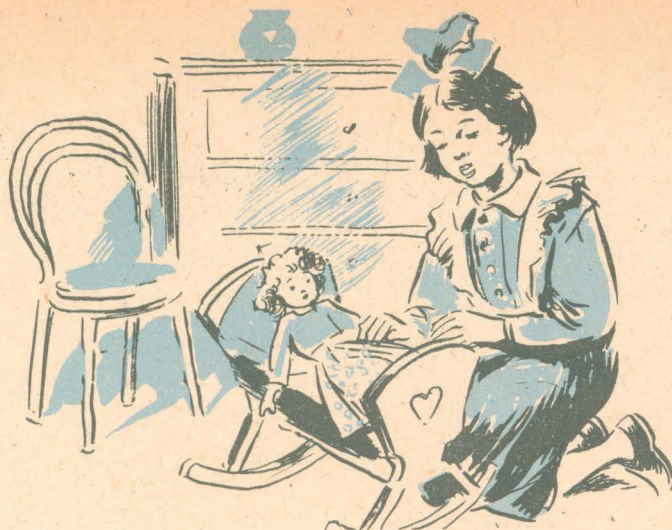

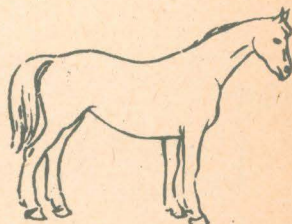
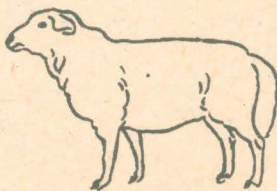
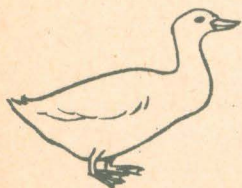
A

A A

A A

A A

A a

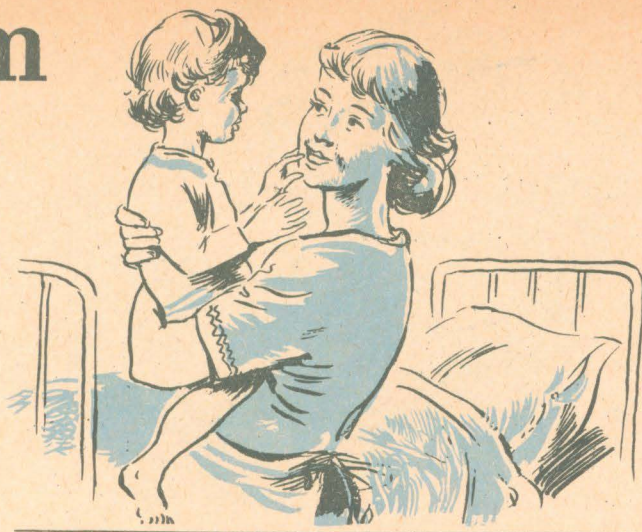
A A A

A a a

a a a

A a a a a

M m

MA MA

AA

MA

MA MA

MAMA

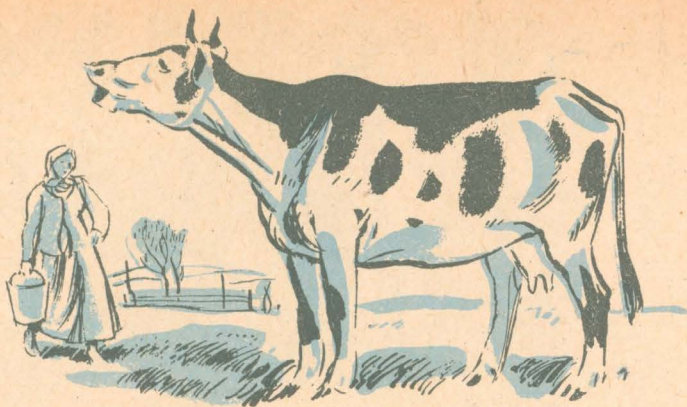
AM AM

Am Am

A

M

m

M m

Am am am am

Mama ma ma

M m Mama

U Ū

U ū A ū M ū

M ū m ū m ū

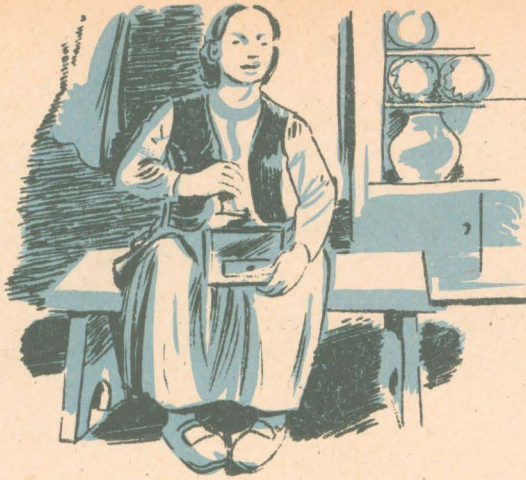
A m a m m ū

M a m a Ū

U u

Ū ū

M ū

MA LA

Ma la

Mala

Ma lu

malu

Mama mala

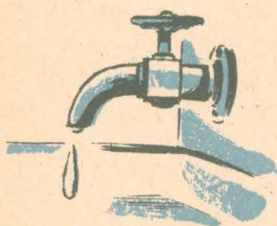
L l Malu mala

Š š

Aš am mū aš

Mu ša aš malu

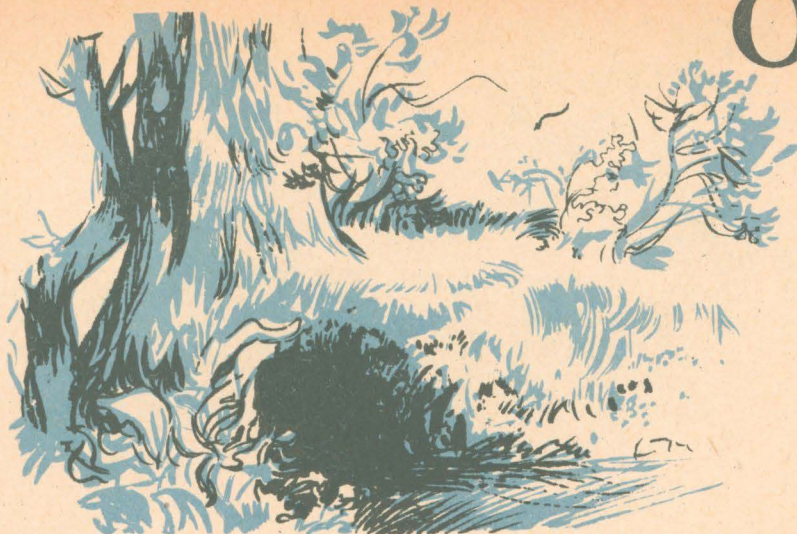

Laša la ša

malu mušu

Š š

Aš malu

O LA

O la

Ola

Oš oš

ola

aš malu

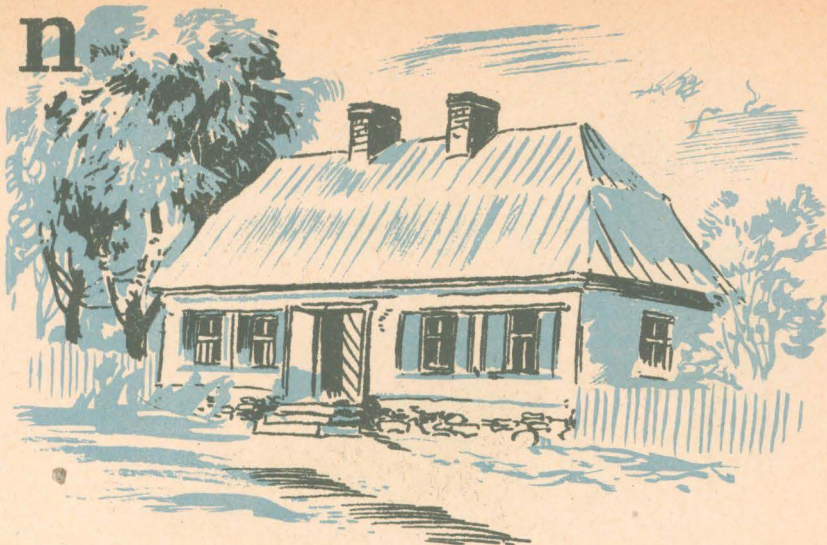
o la

O o

Ola

ola

N n

NA MO

O na na mo

aš namo ma no

šo no mano mama

Man la ša man namo

N n

Namo

R r

RA ŠO

Ar aš ar Ona
Man ramu man rašo
Mano mama rašo.
Romo Ona rašo.

R r Rašo rašo

Ž ž

LŪ ŽO

Aš maža

Ona maža

Už mūro

man lūžo

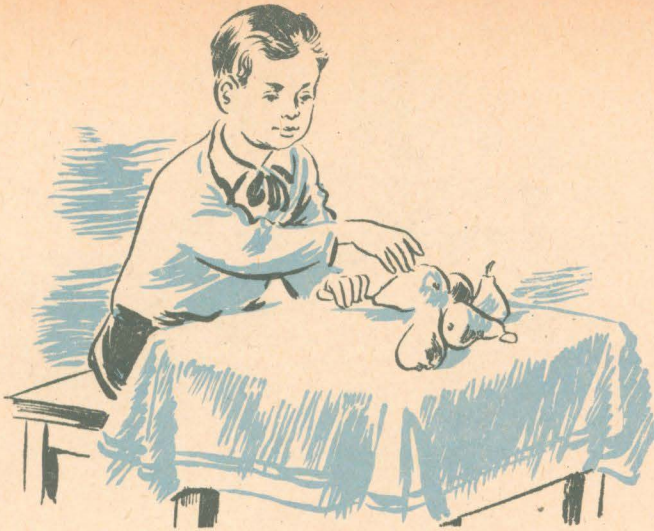
Maža Ona rašo.

Lūžo, lūžo už mūro.

Ž ž

Ona maža

I i

I MA

I mu	Ir	I ma
Ri šu	ir	ri ša

Mama žino. Imi ir riši.

Mano Ona rašo ž, rašo š.

Ųi Imi, ir ima.

S s

SI MAS

Sa la Su la Si mas

Na mas La šas Ži las

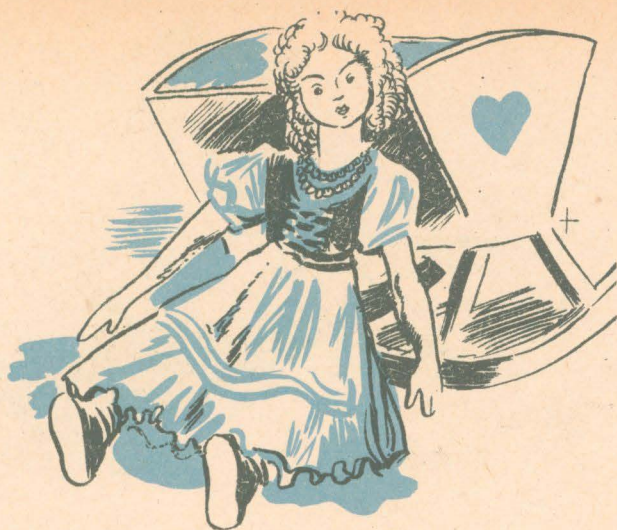
Šis namas Simo ir Rimo.

Sula laša. Mamos sūnus Simas.

Ū sas Šo nas Mi las

S s sūnus Simas

È è

LÈ LÈ

è mè

a rè

šè rè

mu sè

ma lè

rè žè

Simas arè. Rožè šèrè. Ona èmè.

Sūnus rišo. Žolè žèlè. Lèlè maža.

Nèra žolès. Ramus šilas. Nèra sulos.

È è Rožės lėlė

D d

Dū da

Mano dūda dū dū dū

dè dè	dè žè	so das
da rè	sè di	so di na
dè lè	da žè	ro do

Už sodo daržas. Šis daržas dēdēs.
Daržo žolē želē. Dēdē dažo.

Dd Mano dūda

Dėdė riša

Simo dėdė sėdi.

Dėdė sėdi ir Simas sėdi.

Dėdė sėdi ir riša.

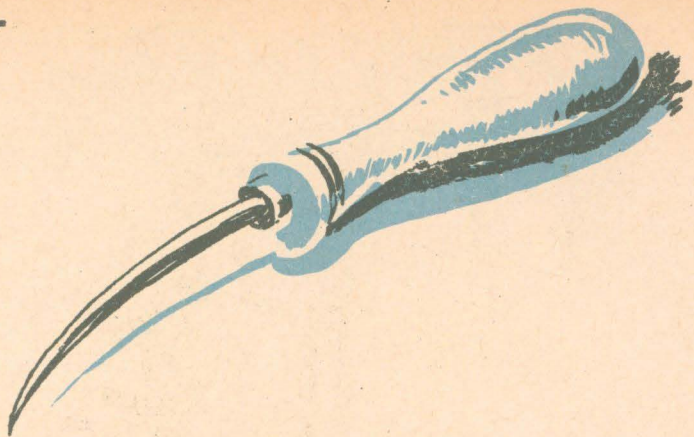
Simas sėdi ir rodo.

Dėdės daržas už sodo.

Nėra žolės. Nėra rasos.

Daržas už sodo

Y y

Y la

a šis — a šys ša lis — ša lys

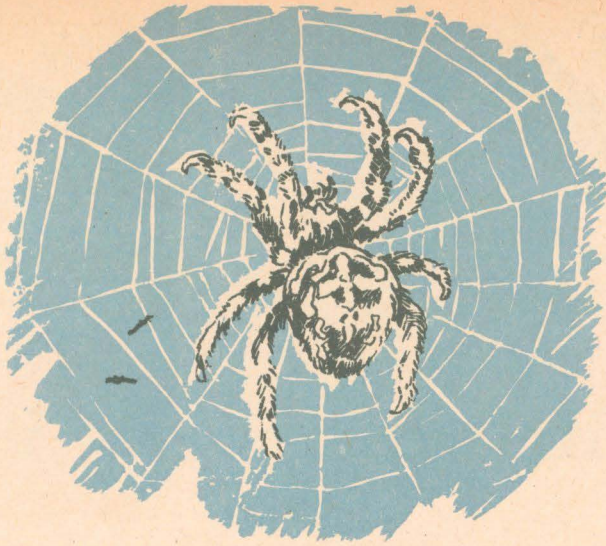
šir dis — šir dys no sis — no sys

Nosys. Šalys. Širdys. Ašys.

Ši yla yra dėdės. Ona myli
ir Simas myli. Žydi rožė.

Y y Yra yla.

V v

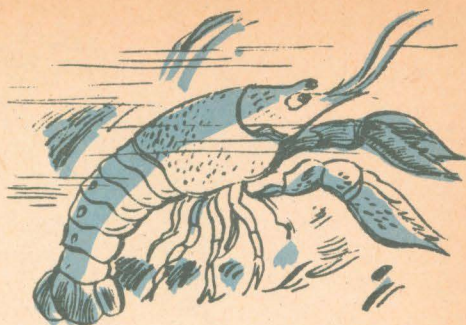

VO RAS

o ras	vy ras	va rè
ro vè	da vè	a vè
a vis	vy nas	var lè

Marè varè avis. Mama davè
viralò. Vyrai, vyrai, va, varlè!

Vv Varo avis.

varnėnas

vėžys

Va, mano dėdė.

Dėdės vardas Adomas.

Visi nori viralo.

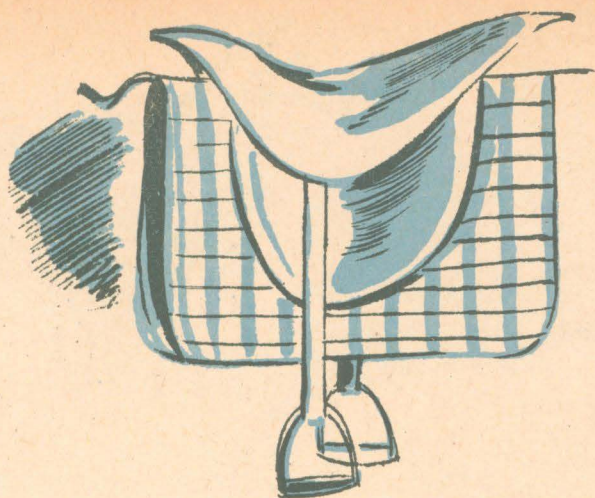
Mama išvirs viralo.

Viralas virė ir išvirė.

Mama davė viralo ir man.

Davė viralo, davė ir mėsos.

Varna ir vėžys.

B b

Bal nas

ba sa bal sas Bal nas Ba lys
ba la bas lys Bly nas Bè ris

Balys arē už daržo.

Dabar Balys ilsisi.

Ilsisi ir bēris.

Dēdē kalba. Mama bara.

Bēris nori žolēs. Ar nori žolēs?

B b Balys dirba

Bëris nori žolės.

Brolis davė žolės.

Bëris ėdė, ėdė ir suėdė.

Dabar Bëris ėda avižas.

Balys arė, arė ir suarė.

Balys ilsisi. Ilsisi ir Beris.

Dabar abu ilsisi.

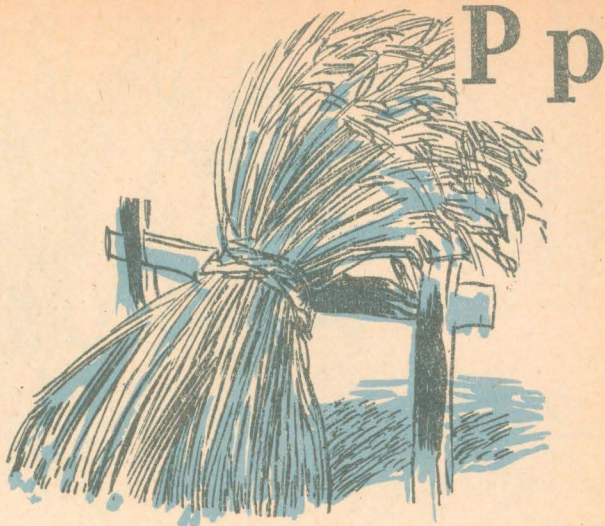
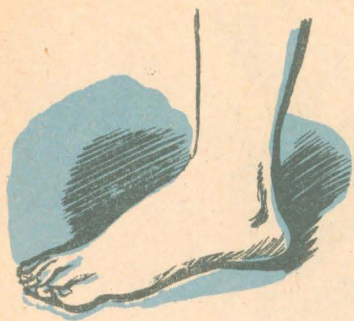
Aš dirbu. Brolis dirba. Ona dirbo.

Aš basas. Brolis ir Ona basi.

Brolis brido. Ir Ona brido.

Abu brido.

Brolis brido.

P p

Pa das

Pè das

La pè

la pas

Ona

lu pa

mano

lū pa

plati upè

po lapu

Aš lipu.

Mama lopo.

Pp Pèdas lapè

Mano mama sodino pupas.

Ona rišo pēdus.

Povilas stato pēdus.

Visi dirbo.

Simo dēdē buvo pirmūnas.

Dēdēs vardas Povilas.

Dēdēs pavardē Podēnas.

Povilas Podēnas – darbo pirmūnas.

Dēdēs ordinas žiba.

Sodina pupas.

K k

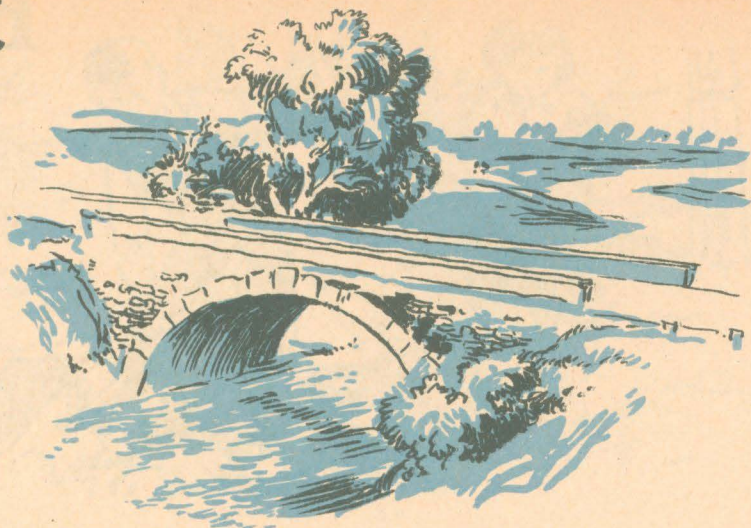

Ka sa

Kas kasa? Mama kasa. Marė
kasa ir aš kasu. Kasa Ona, kasa
Barbora. Kasa Simas kasa ir
Rimas. Visi kasam. Bus daržas.
Sės morkas, burokus ir ridikus.

Kk Kalvis kala.

T t

TIL TAS

Til tas

mė ta

Tė tė

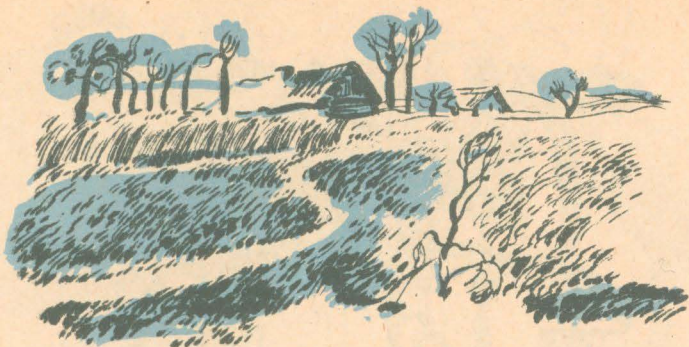
sta tė

pū tė

ma tė

Ona mato. O, kokia plati upė.
Toli, toli — tiltas.

Tt Tėtė matė.

Šis takas yra platus.

Toli, toli — kalnas.

Už kalno — plati upė.

Ant upės yra tiltas.

Už tilto vėl miškas.

Simas sako: ku-kū!

Miškas atsako: kukū!

Takas ir tiltas.

E e

SE NIS IR SE NE LÈ

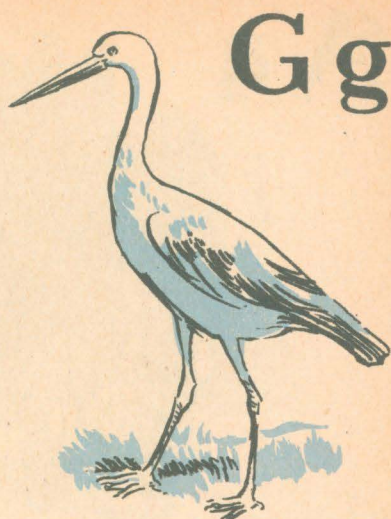
E le na kel mas pe lè

Rū te lè me dis lo ve lè

se se lè še pe tys se ne lè

Buvo senis ir senele. Mano sese-
lès medinë lovele. Kelkis, kelkis,
panele!

E e Elena sesele

G g

Gyvatė ir gandras.

Gražus rytas. Ant stogo tupi
gandras. Gyvatė bėga iš giros.

Genys kala: tuk, tuk, tuk.

Gyvatė rangosi. Grybas guli.

Tai smagus rytas.

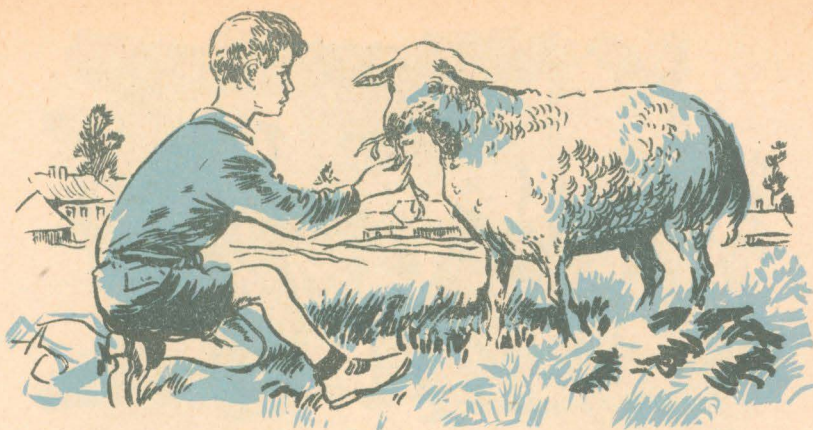
G g Grybas guli.

A a

Koks didelis prekybinis namas. Kokia kamšatis. Žmonės tik perka ir perka. Ir tu gali pirkti, ką tik nori. Gali pirkti, vežimuką. O jei nori, – tik ratuką, ar petrušką, ar svogūną, ar buroką, ar arbūzą. Žirkles, lėštes, bliūdokus. Diržą, stalą ir batus.

Onos teta pirko lovą. Ir dėdė norėjo pirkti lovą. Bet tetos buvo paskutinė. Lovas išpirko visas. Vakare atvež kitas, dar gražesnes lovas. Galės ir dėdė nusipirkti.

Vincelis šeria avele. Avelė ėda pluta, ėda ir žolę. Pašers Vincelis avele. Palesins antelę. O kas paganys karvelę?

Aš paganysiu ir karvytę ir avytę, ir palesinsiu antytę.

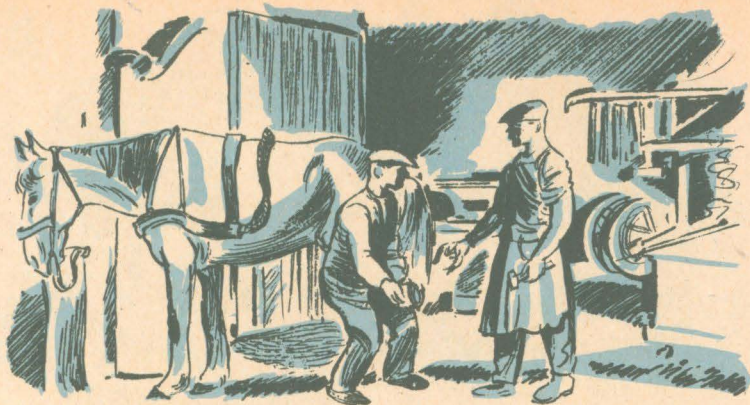
Turiu lėlę ir lelytę ir lėlytei kepurytę. Buvome abi pas Marytę ir pasiuvome suknytę.

tyko

I i

Pas kalvi.

Brolis nuvėde arklį pas kalvi.
Brolis rišo Bėri, o kalvis kūrė ugnį.
Tada kalvis įmetė geležį į ugnį.
Geležis įkaito. Kalvis nukalė pa-
sagą.

Į į Įmetė į ugnį.

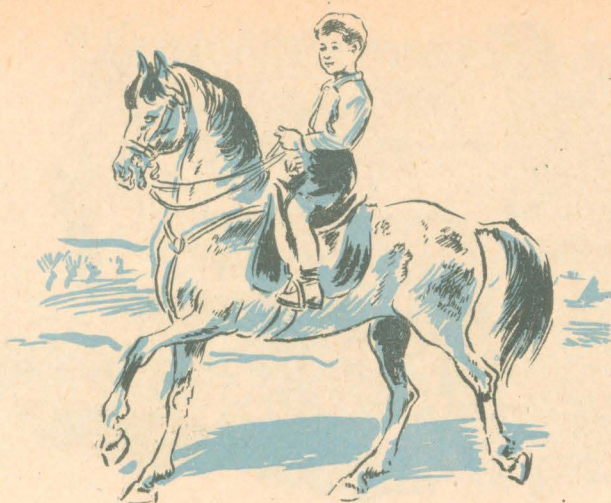
Turime atsargų.

Pripylėme rūsį bulvių. Prinešėme morkų, petruškų ir burokų. Pridėjome statinę kopūstų. Pridėjome agurkų. Turime vyšnių ir agrastų. Braškių ir serbentų. Virintų slyvų indelį. Ir svogūnų ir pupelių. Vasarą mamytė pagamino visokių atsargų.

Dirbki, broli, prakaituoki –

vargo neturėsi!

Jj

JO JA

jo ja

Jo nas

ko ja

jis

si jo ja

mo ja

ji

jam

klo ja

Jonas joja ir moja.

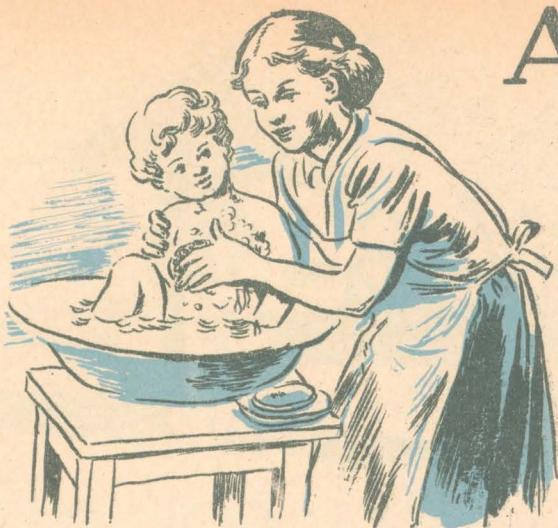
Julius balnoja arkli.

Ji sijoja.

Jj Jonas joja.

Au au

Prau sia

Mama **prausia** galvą, **plaukus** ir
kojas. Mama **daug** **prausia**. Nu-
prausta dukrytė **geriau** valgo ir
auga. **Prausk**, mama, ir mane.

au ga	ra dau	daug
aud ra	to liau	rau gas
au las	ge riau	drau gas

Mama, prausk mane!

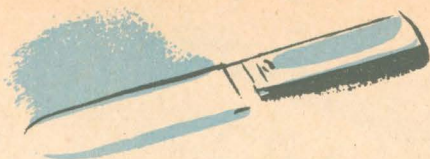
Ai ai

Ai, ai, kokia baidyklė? Žvirbliai
jos bijo. O tu, ar bijai? Žinai,
Jonai, aš vakar tos baidyklės iš-
sigandau.

ai das	dai na	kal nai
ait varas	kai na	vy rai
aiš ku	vai kas	so dai

Stai, vaikai, baidyklė!

Pei lis

Kam ko reikia?

- Sveikas, Jonai, kur **eini**?
- Į **Seinus** tė**tei** vaistų pirkti.
- Tai nepamiršk nupirkti dėd**ei** **peili**, o man **peiliuką**, — prašo Kazelis.

ei na	vei das	ma tei
ei lė	lei do	pe lei
ei ga	Sei nai	ro vei

Einu į Seinus.

ui

Mui las

Mama davė vaikui muilo. Vaikas
muilino rankas. Mama sako: Ir
veidui reikia muilo.

ui ti	kui nas	na mui
ui tas	mui las	kie mui
ui siu	pui ku	bal nui

Puikus muilas veidui prausti.

Uo uo

Va žiuo ja

Visi važiuoja į turgų. Mama pirks
uogų ir juodą puodą.

Verda puode. Duduoja piemu.
Zvimbia uodas. Garuoja vanduo.

uo	sis	kuo	das	pie	muo
uo	das	duo	da	ak	muo
uo	lus	a	ruo	das	mė nuo

Juokiasi puodas, kad katilas juodas.

ie

Miega.

Jie miega kietai. **Nie**kas **ji**ems
nerūpi. Vakar bėgiojo per dieną.
Jiems miegas už medų saldesnis.
Tik **vi**ena katė laukia **di**enos.

ie š mas	kie tas	ku rie
le va	ries tas	ša lie
ie š ko	mies tas	na mie

Ževa ieško katės.

Grybai.

Auga miške raudonikis raudonas, raudonas. Aš į tą mišką trauksiu, raudonikį rausiu, šaltą rasą brauksiu, raudonikį prausiu, daug grybų išrausiu ir namo keliausiu. Tai grybų daugybė.

Žydi žolynėliai, žydi ir žydės.

Graži mergužėlė mokytis norės.

Bijūnėlis žalias, bijūnėlis gražus.

Bijūnėlio žali lapai, raudoni žiedeliai.

Bernužėlio kaip bijūno raudoni veideliai.

Bernužėlio raudoni veideliai.

C c

Cukrus.

Cukrus yra saldus ir gardus. Vincelis labai nori cukraus. Ir Celina nori cukraus.

Celiutė verkia, o Vincukas ramina.
– Cit, neverk, Celiute, gausi cukraus.

C c

Cit, Vinceli!

Cibutė.

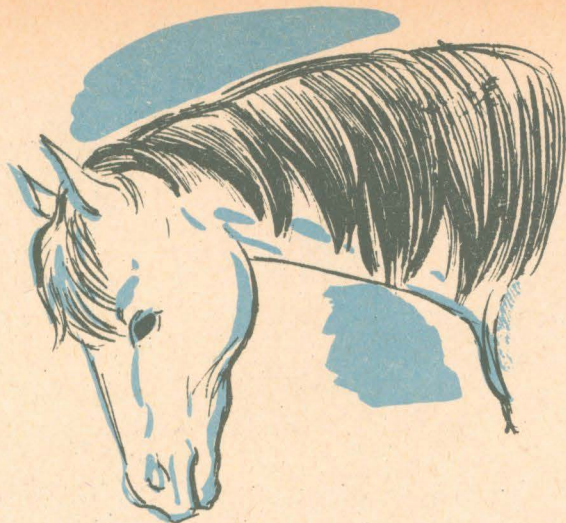
Vinco teta turėjo ožką. Vadino ją Cibute.

Teta šaukdavo ožką: ciba, ciba, Cibute!

Vincas erzindavo Cibutę: ciba, ciba, bė, bė.

Už tai Cibutė Vincuko nemėgo.

Č č

KAR ČIAI

čia	a čiū	rė čiu
tė čio	pu čia	čiul ba
sve čias	šal čio	tre čias

Bėrio ilgi karčiai. Čia pučia vėjas.
Atėjo svečias. Kas čiulba? Ka-
čiukas bijo šalčio.

Č č Čia pučia.

Ruduo.

Šaltas vėjas blaškos po miškus ir sodus.
Kur tiktai pažiūri, reginys nuobodus.
Suvežti rugeliai, apartos rugienos,
Išskrenda paukšteliai, lieku ganyt vienas.
Tie paukšteliai skrenda į tolimą šalį,
O su manim lieka baltasis berželis.

Pasakos.

Seka pasakas senele: apie katę, apie
pele, apie kiškį, voverytę, apie vilką
Strukumbuką, apie rainą katinuką, apie
seno lokio bėdą, apie šarką ir pelėdą.

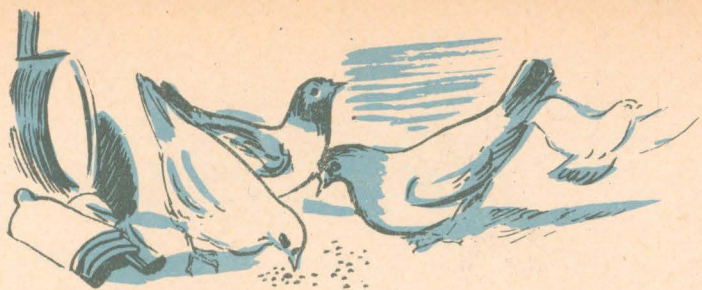
Paukščiai.

Po sodą vaikščiojo daug paukščių.
Vaikščiojo vištos ir viščiukai. Vaikai
juos lesina. Nuneščiau ir aš kelis grū-
dus viščiukams. Man taip gaila paukščių.

Gaidys grūdą rado, o vištelė prašo:
– Duok, duok, gaideli, ir man nors tru-
putį!

Gieda gaidelis,
Gieda ir gaidys.
Kad giedotų vištelė,
Giedot visi trys.

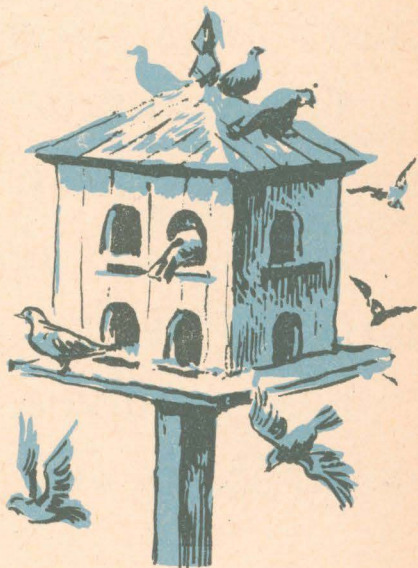
Vaikai lesina paukščius.

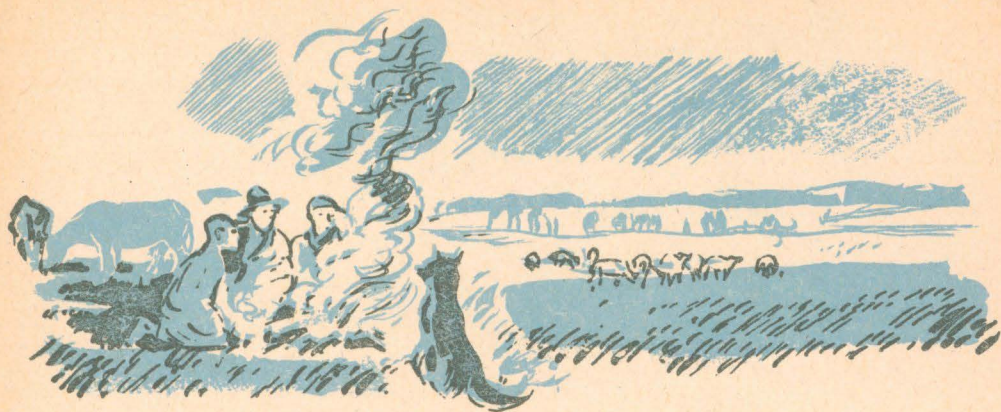
dž

Balandžiai.

Vildžiaus vaikai augina balandžius.
Vaikai džiaugiasi savo balandžiais. Jie
leidžia juos paskrai-
dyti. Jų balandžiai
burkuoja, o aš gir-
džiu.

Girdžiu - balandžiai burkuoja.

Gano.

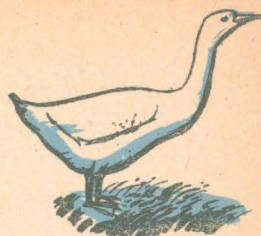
Jonas gano aveles, o Jurgelis karveles.
Šuo Rudis padeda ganyti.

Jonas duoda Rudžiui duonos. Rudis
moka ir avis, ir karves paversti.

Piemenys sugena kartu ir sukuria
laužą. Paskiau pelenuose kepa bulves.

Kolei bulvės iškempa Jurgelis seka
pasakas, o visi vaikai ir Rudis klauso.

Ta žaselė gigar – gagar.

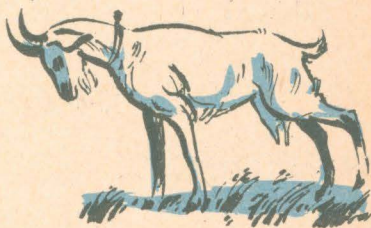
Ta vištelė kiaušius deda.

Kalakutas šuldu – buldu.

Tą ožkelę turgun vedu.

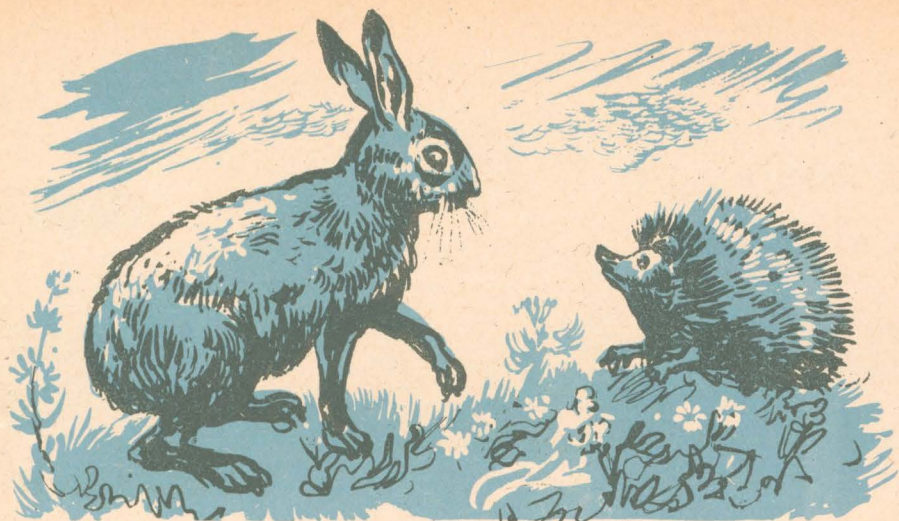
Ir gaidys kakariekū.

Tiktai paršas

krū – krū – krū.

Ežys ir kiškis.

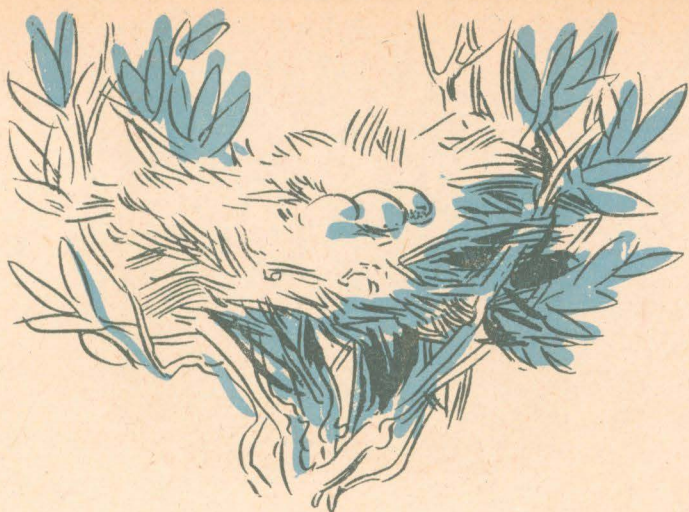
Kiškis sutiko ežį ir sako:

– Ežy, ežy, koks tavo kailis nešvelnus, nedailus. Ne kailis, o šepetys.

Ežys atsakė:

– Mano kailis nedailus, bet gina mane nuo vilkų ir nuo šunų.

Nė viskas gera, kas švelnu.

Z z

LIZ DAS

Ka zys barz da dūz ga
laz da zy lē skruz dē

Tēvo žila barzda. Kazio graži
lazda. Bitēs dūzga. Zylē lesa.
Skruzdē dirba. Kas urzga? Juzē
mezga. Varnos krovē lizdus. Stra-
zdas tupi lizde.

z z Zylēs lizdas

H h

Herbas.

Kiekvienas vaikas žino, kad Lenkijos herbas yra Baltas Erelis. Tą herbą matome prie mokyklų ir prie valstybinių įstaigų. Mato-me jį ir ant pinigų. Tą herbą tu-rime ir ant mokyklinės vėliavos.

H h Herbas

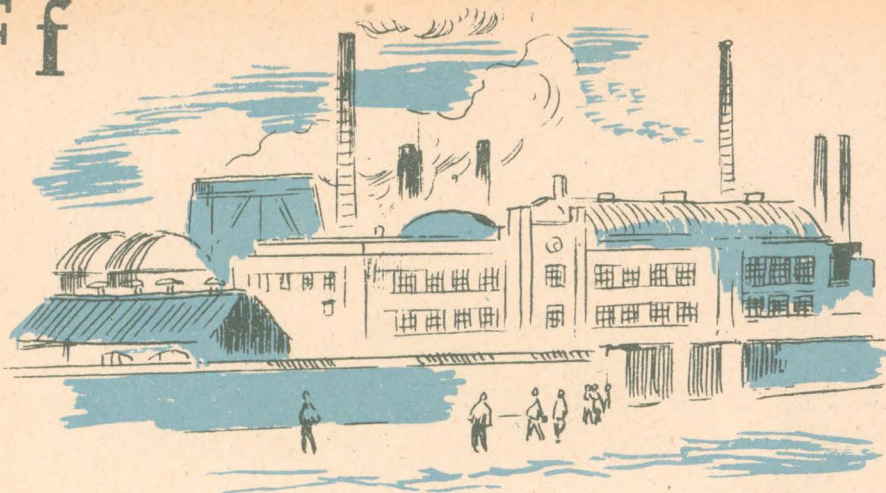

Choras.

Vaiķu choras mokosi dainuoti.
Choras moka daug dainu.
Moka giedoti Lenkijas himnu.
Dabar vaiķu choras mokosi dai-
nos apie taiku.

Choras gieda himnu.

F f

fab ri kas te le fo nas fut bo las
Fe lik sas fo to gra fas fil ma

Felikso dėdė gyvena mieste. Ta-
me mieste yra fabrikas. Fabrike
gamina filmas. Tas filmas perka
fotografai. Dėdė pirko patefoną.
Poilsio metu dėdė groja patefonu.
Friderikas telefonavo dėdei, kad
ateitų į futbolo rungtynes.

F f Fotografas

— Turiu šiltus kailinėlius. Tunu žiemai atsargų. Rinkau visą vasarėlę. Pasirinkau kankorėžių, riešutų.

Mokinys.

Du ir du bus keturi.
Kiek gi metų tu turi?

— Aš jau metų septynių,
Turiu daug sąsiuvinių.
Iš knygutės paskaitau
Ir raidžių daug parašau.

Darbas-laimės šaltinis.

Raidynas.

Aa Aą Bb Cc Čč Dd
Ee Eę Èè Ff Gg Hh
Ii İi Yy Jj Kk Ll Mm
Nn Oo Pp Rr Ss Šš Tt
Uu Uų Ūū Vv Zz Žž

Balsės.

a ą e ę è i į y o u u ū

Priebalsės.

b c č d g f h j k l
m n p r s š t v z ž

A a Aa Bb C c

Č č Dd E e Ě ě

É é F f G g H h

I i Ĳ ĳ Y y J j

K k L l M m N n

O o P p R r S s

Š š T t U u Ů ů

Ů ů V v X x Ě ě

Eglutė.

Pas mus šiandien prie eglaitės susirinko vaikai. Tą eglaitę padabinome ir žibučių prikabinome. Čia mes šoksime, šokinėsime, į eglutę vis žiūrėsime. Tai dailus žaidimas, tai jaunas jaunimas!

Verdantis vanduo.

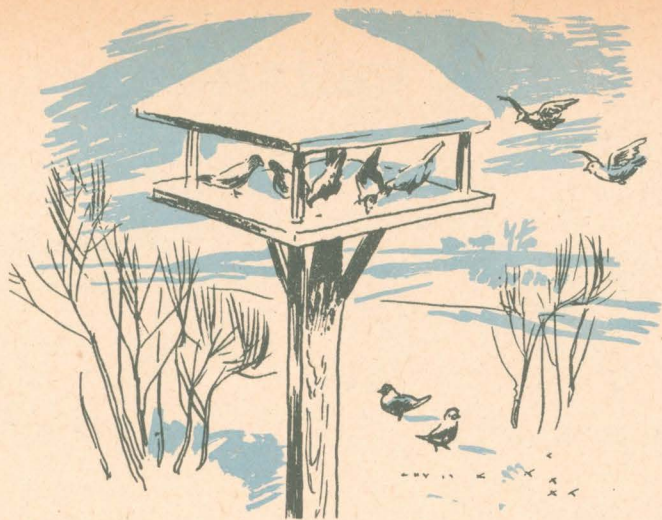
Mokytoja klausia:

— Pasakyk man, Petreli, koks skystimas nebijo žiemos šalčių ir neužšąla?

Petrukas atsistojo. Stovėjo, stovėjo, galvojo, galvojo ir sako:

— Verdantis vanduo, panele mokytoja.

Mokėk žaisti, mokėk ir dirbti.

Paukšteliai žiemą.

Kur sustoju — šaltas sniegas
Ant plikų šakelių,
Nerandu grūdelio menko
Ant snieguoto kelio...

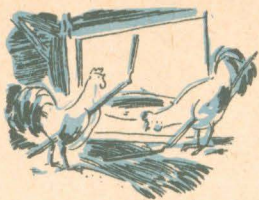
Gelia kojas ir snapelį,
Rieda ašarėlės,
Kaip iškęsiu aš, mažytis,
Šaltį žiemužėlės?

Rask, vaikeli, man, sparnuočiui,
Menką trupinėlį, —
Už jį vieną tau čiulbėsiu
Visą vasarėlę.

Mįslė.

Nei pati ēda, nei kitam duoda.

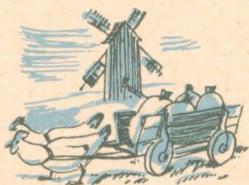
Du gaideliai.

Du gaideliai, du gaideliai
baltus žirnius kūlė,

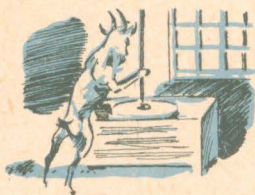
Musė maišė,
musė maišė,

dvi vištelės, dvi vištelės
į malūną vežė.

uodas vandens
nešė.

Ožys malė, ožys malė,
ožka pikliavojo,

Saulė virė,
saulė virė,

o ši trečia ožkytėlė
miltus nusijojo.

mėnesėlis kepė.

Žiema.

Žiemą daug sniego. Vaikai išbėga į kiemą. Šaltis varo vaikus į vidų. Jei kuris neklauso, tuoj kapt už nosies, už ausų ir veda vaiką į trobą.

Kai ne taip šalta, vaikai bėga į kiemą ir lipdo senį besmegenį.

Mįslė.

Žiemą brolis, vasarą molis.

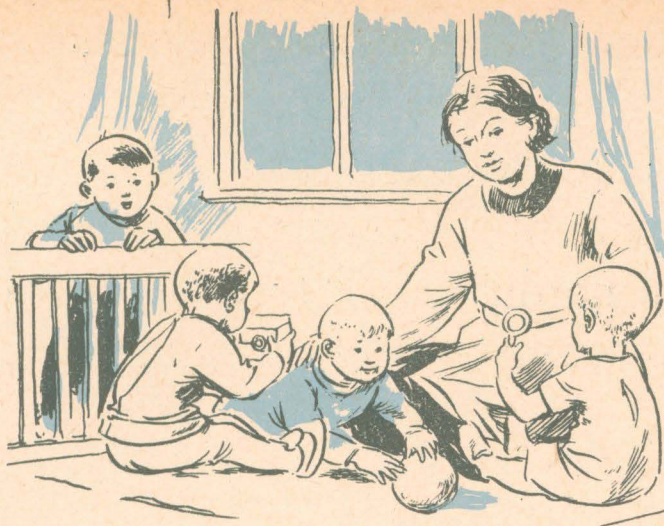
Besmegenis.

Ant kalnelio stovi senis,
Jo vardelis — Besmegenis.
Akys juodos, ilgi ūsai,
Ko taip juokias senis mūsų?

Nulipdytas jis iš sniego,
Kartais žiopso, kartais miega,
Kaž-ką rankoj nusitvėręs,
Baido žvirblius, baido žvėris.

Mįslė.

Penki tvartai, vienos durys.

Vaikų lopšelis.

Kaimo moterys dirba namie ir laukuose. Miestų moterys dirba fabrikuose. Jos dažnai neturi prie ko palikti savo mažų vaikučių. Todėl miestuose ir kaimuose steigiami vaikų lopšeliai. Į tuos vaikų lopšelius mamos rytą atneša savo mažus vaikučius. Čia juos palieka ir eina į darbą. Vaikučiai čia nebūva vieni. Juos globoja auklės. Auklės juos maitina. Jos duoda vaikučiams pienelio gerti, sriubos pasrėbti, pyragėlio pavalgyti ir kitų gardumynų. Jos vaikučius pamigdo ir panešioja. Auklės su vaikučiais žaidžia žaidimus. Pačius mažuosius sustato

į gardelius. Gardeliuose vaikučiai pramoksta vaikščioti. Po kelių valandų mamytės baigia savo darbą. Tada ateina savo vaikučių pasiimti. Dabar vaikučiai esti su mamytėmis namuose. Kai kur ir kaimų moterys neša savo vaikučius į vaikų lopšelius.

Žaidimas.

Per pertrauką žaidėme: katę ir pelę. Onytė buvo katė, o Petrukas pelė. Katė gaudė pelę. Petrukas bėgiojo, Onytė gaudė. Onytė pagavo Petruką. Paskiau Petrukas pagavo Stasiuką. Tuoju suskambino į pamoką. Visi grįžome į klasę.

Vaikų darželis.

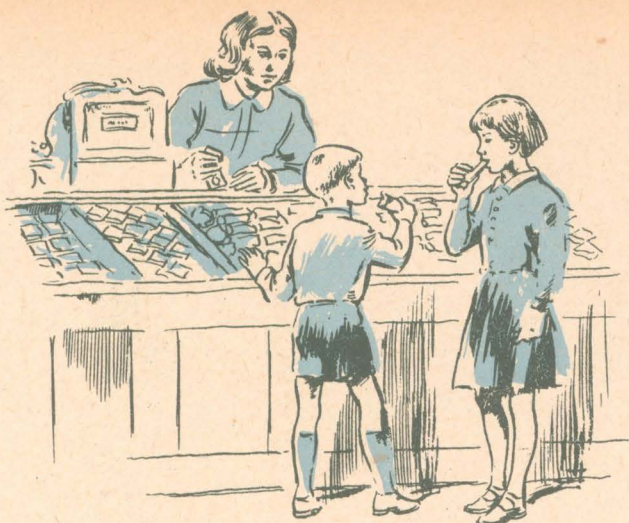
Didesni vaikai patys bėgioja ir patys žaidžia. Jie nemoka patys pasigaminti valgio. Jeigu jų mamytės dirba ne namuose, tai ir didesnių vaikų nepalieka namie. Juos veda

į vaikų darželius. Darželiuose esti daug žaislų. Vaikai moka daug žaidimų. Juos išmokė žaisti darželių auklėtojos. Jos jiems padainuoja dainų, papasakoja pasakų. Darželiuose vaikai irgi skaniai valgo. Vaikai darželyje kasdien primigdomi.

Siandien Danutė yra pirmą kartą vaikų darželyje. Atvedė ją mamytė. Ji čia nieko nepažįsta. Dėl to Danutė verkia ir nenori be mamytės likti. Auklėtoja ją tuojau nuramino. Padavė jai visų didžiausią lėlę. Danutė apsiprato. Ji jau su vaikais žaidžia. Rytoj Danutė išmoks eilėraščių ir pasakėlę o užporyt dainelę. Ji ir jums padainuos.

Vaikai, klausykite ausis pastatę!

Cukrainėje.

Alytė su Joneliu yra cukrainėje. Kiek čia pyragaičių! Kiek čia saldinių! Jonelis išsirinko pyragaitį su aguonom. Buvo puikus. Suvalgė pasigardžiuodamas. Alytė išsirinko vamzdelį su kremu. Šis pyragaitis irgi buvo puikus. Tik su kremu Alytei nepasisekė. Krimto vamzdelį, o iš kito galo kremas iškrito. Visas nukrito ant suknelės. Alytė greitai kremą nutrynė. Bet dėmė paliko. Gaila buvo Alytei ir suknelės, ir kremo.

Birutėlė
Šeimininkė
Kubilėly
Tešlą minkė.

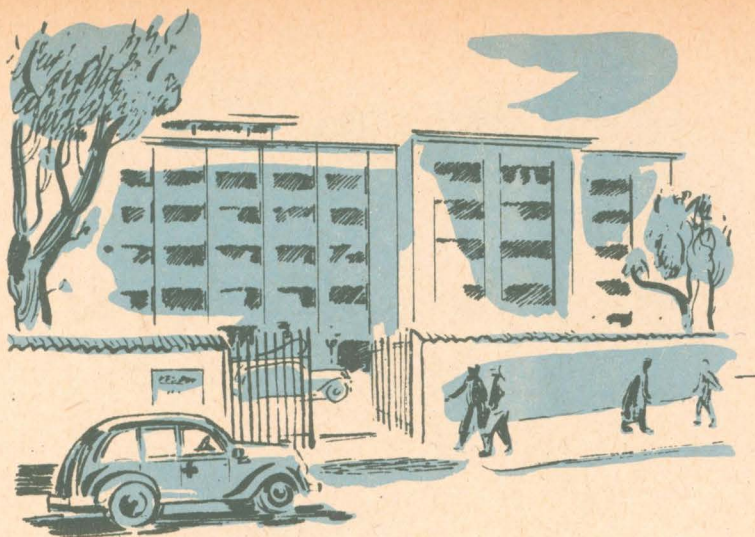
Kepė skanų
Pyragėlių,
Pavaišino
Kaimynėlių.

Gaisras.

Tai mūsų rotušės bokštas. Tame bokšte stovi ugniagesys. Staiga iš bokšto pamatė gaisrą. O ugniagesių komanda jau juda. Jau ugniagesiai prie gaisro. Kokie drąsuoliai! Nepažįsta baimės. Greitai lipa kopėčiomis. Jau jie viršuje. Jau ant stogo. Pila vandeniu. Jau ir po gaisro.

Jau saulutė teka,
Gaili rasa krinta,
Kelkis, dukružėle,
Eisi į mokyklą.

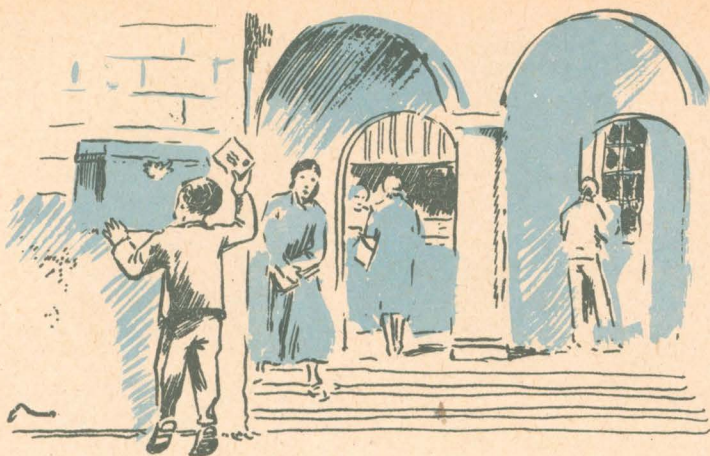

Ligoninė.

Čia yra ligoninė. Ligoninėje gydo ligonius. Ligoniai sunkiai serga. Juos gydo gydytojai ir slaugės. Jonuko teta irgi guli ligoninėje. Ji jau sveiksta, greitai grįš namo. Vakar Birutės brolis per savo neatsargumą įkišo ranką į mašiną ir sutrynė pirštus. Labai jam skauda, bet gydytojai ir jį pagydys.

Šiandien irgi matėme mašiną raudonu kryžiumi pažymėtą. Tikriausiai vėl kas nors sunkiai susirgo, ar susižeidė.

Kada ligoniai pagyja, tada gydytojas leidžia jiems namo važiuoti. Kartais galima ligonius lankyti. Marytė irgi važiuos su mamyte savo sunkiai sergančio broliuko aplankyti.

Šis didelis namas tai pašto įstaiga. Čia pat prie pašto įstaigos durų kaba raudona dėžutė. Prie dėžutės stovi Kristupėlis. Kristupėlis nori įmesti laišką. Bet dėžutė aukštai kaba. Kristupėlis tiesia rankutes. Stiepiasi ant pirštelių. Įmes ar neįmes? Galų gale pasisekė: įmetė.

Kasyklose.

Kalnakasiai dirba kasyklose. Kasyklos yra giliai po žeme. Kalnakasiai nusileidžia kasdien keltuvais į kasyklą.

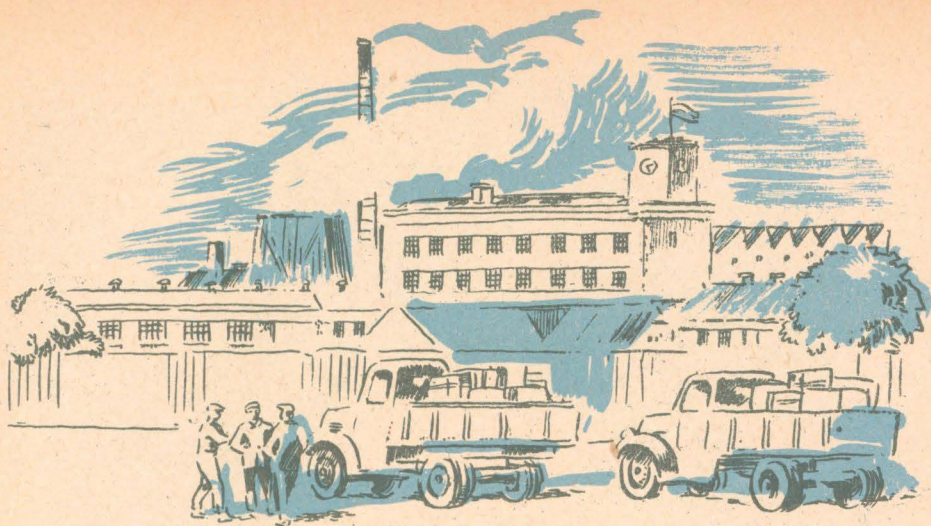

Kasyklose turi kalnakasiai elektros šviesą. Prie tos šviesos dirba. Minomis sprogdina ten ištisas anglio sienas. Tą anglį išveždinėja keltuvais į viršų ir krauna į vagonus.

Mūsų gelžkeliečiai išvežioja tą anglį po visą šalį. Ir patenka jis į kiekvieną fabriką, į kiekvieną butą, į kiekvieną krosnį.

Nes be anglio sustotų fabrikai ir traukiniai. Be anglio žiemą sušaltume.

Ir netik po šalį išvežiojame mūsų anglį. Jis taip pat plaukia laivais iš mūsų uostų į kitas šalis.

Prieš fabriką.

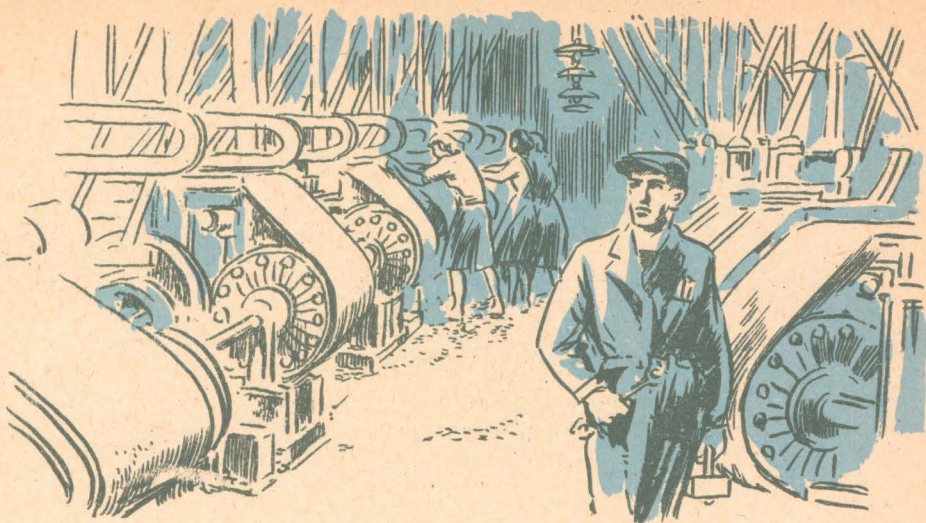
Tai yra fabrikas. Kaip rūksta iš šio fabriko kaminų. Koks prieš fabriką judėjimas ir triukšmas. Atvažiuoja ties fabriku vežimai. Atvažiuoja vagonai. Atveža čia anglį. Atveža geležį. Krauna ir išveža prekes.

Vaikai labai norėtų pažiūrėti į vidų. Norėtų pamatyti, kas ten darosi.

Bet prie vartų kaba užrašas:

Įeiti draudžiama

Taigi vaikai turi laukti mokyklos ekskursijos. Tada ir jie apžiūrės fabriką.

Fabriko halėje.

Tai yra milžiniška fabriko halė. Lubų vietoje turi stiklinį stogą. Eilėje prie sienos ir viduryje halės stovi mašinos. Prie mašinų dirba darbininkai. Tie darbininkai – tai mūsų tėvai ir mūsų motinos, tai mūsų vyresnieji broliai ir seserys. Čia darbas virte verda. Visos mašinos juda. Tik nelengva suprasti, kas čia daroma. Čia ne taip, kaip kalvio kalvėje, arba staliaus dirbtuvėje, kur viskas matyti, kaip ant delno.

Bet čia yra įdomiau. Kas čia įeina, net pavydi. Norėtų tuoju su kitais stoti prie darbo.

Ka dirba fabrikuose.

Įvairiuose fabrikuose gamina įvairius daiktus. Dirba didžius lėktuvus. Garvežius ir vagonus. Ir kastuvus ir akėčias. Bėgius, mašinas ir rėčius.

Dirba arklus arti ir lovas miegoti. Dirba dalgius piauti ir vežimus vežioti. Šakutes ir puodus. Ir šaukštus ir bliūdus.

Stiklinius ąsočius. Lėkštes. Samčius. Degtukus ir žvakeles. Geležines krosneles. Adatas siuvimui. Ir muilą prausimui.

Fabrikuose gamina ir vaikams įvairius daiktus. Drabužius ir batelius. Šukeles ir raištelius. Marškinėlius. Sijonėlius. Dantims prausti šepetėlius. Nosei šluostyt nosinėles.

Dirba sąsiuvinius ir knygeles. Ir pašelius. Ir juosteles. Staliukus ir suoliukus. Ir puikiausius žaisliukus.

Viską noriai daro, nors ir sunkiai dirba. O vaikai taip lengvai naikina ir gadina.

Kazelio naujiena.

Kazelis atėjo į mokyklą su didele naujiena. — Šiandieną esu su jumis paskutinį kartą — kalba į vaikus. Persikeliame į Naująją Hutą, šalia Krokuvos.

Kazelis buvo toks išdidus iš tos naujienos, tarytum mažų mažiausia leistusi kelionėn aplink pasaulį.

Bet kada vaikai po pamokų pradėjo su juo atsisveikinti, pasidarė Kazeliui gaila. Jie visi lieka čia. Kartu mokysis ir žais. O tik jo čia nebebus.

— Rašykite man. Atvažiuokite pas mane vasarą, tai parodysiu jums Naująją Hutą. Ir Krokuvą jums parodysiu.

— Ir tu mums rašyk — sušuko vaikai. Ir pradėjo kartu su juo dainuoti dainelę, kuri taip prasideda: Apie Naująją Hutą dainelė...

Keliuose į mokyklas.

Kasdien rytą suaugę žmonės skuba į darbą. Kasdien vaikučiai eina į mokyklą. Į miestus keliauja traukiniais. Miestuose eina šaligatviais, važiuoja tramvajais ir autobusais.

Kaimuose eina plentais, vieškeliais, keliais ir keleliais, o kartais laukais ir takeliais.

Ir taip diena iš dienos, kas rytą, tomis pačiomis valandomis, visoje Lenkijoje ir visame pasaulyje eina būreliai vaikų į mokyklas.

Tai vis mūsų mokslo draugai!

Pusnis.

Naktį, kad pustė tai pustė. Užnešė laukus. Užpustė kelius. Visur tik baltuoja, visur gilu sniego. Tėvelis veža Vituką ir Danutę į mokyklą. Bėriukas smagus ir drūtas. Rogutes lengvai traukia.

Petrukas su Algiuku pūškuoja per sniegą. Vos pavelka kojas. Vos vieną ištraukia, tuoj kita nugrimsta. Sunkus kelias.

Pavijo tėtis berniukus ir sako:

— Sėskit, vaikai, pavėžėsiu.

Vaikai greitai susėdo. Netrukus visi buvo mokykloje.

Kelias į mokyklą.

Kelią į mokyklą	Kai mokyklą baigsiu,
Žingsniais išmatuoju.	Traktorių vairuosiu.
Einu arba grįžtu,	Ardamas dirvonus,
Visada dainuoju.	Garsiai uždainuosiu.

Jonuko ir Eliutės rytas.

Jonukas ir Eliutė atsikėlė anksti. Jiedu musiprausė, apsirengė ir pavalgė. Susidėjo knygas ir eina į pamokas. Užėjo pas Verutę. Beldžia į duris.

— Prašau, užeikite. Tuoju einu, — atsako Verutė. — Man tik du uždaviniai liko išspręsti. Tie paskutiniai. Vienas iš sudėties, kitas iš atimties. Iš sudėties: kiek bus du ir trys? Iš atimties: kiek bus penki be vieno? O gal jūs atsimenate, kiek jums išėjo?

Mažųjų dalia.

Maži mažų vargeliai,	Mes mylime saulutę,
O dideli džiaugsmi.	Ir gėles, ir dainas,
Ir vakaro ir ryto	Ir pasakas senučių,
Sulaukiame linksmai.	Kaip jie — tokias se-
	nas.

Žasele.

Plaukė žasele per ežerėlį,
Gir gir gir, gar gar gar per ežerėlį.
Ne viena plaukė, ir žąsinėlis,
Gir gir gir, gar gar gar ir žąsinėlis.

Ėjo berniukai į mokyklėlę,
O čia čia, o pa pa į mokyklėlę.
Ne vieni ėjo, ir mergužėlės,
O čia čia, o pa pa ir mergužėlės.

Mūsų mokykla.

Pastatė mums mokyklą. Ji yra didelė ir
šviesi. Jos klasės erdvios. Mūsų klasė yra
labai švari. Klasėje yra rašomoji lenta, suo-
lai, stalas ir kėdė. Ant sienų kaba paveikslai.
Pertraukos metu bėgame į kiemą žaisti.
Mes visi mokomės gerai.

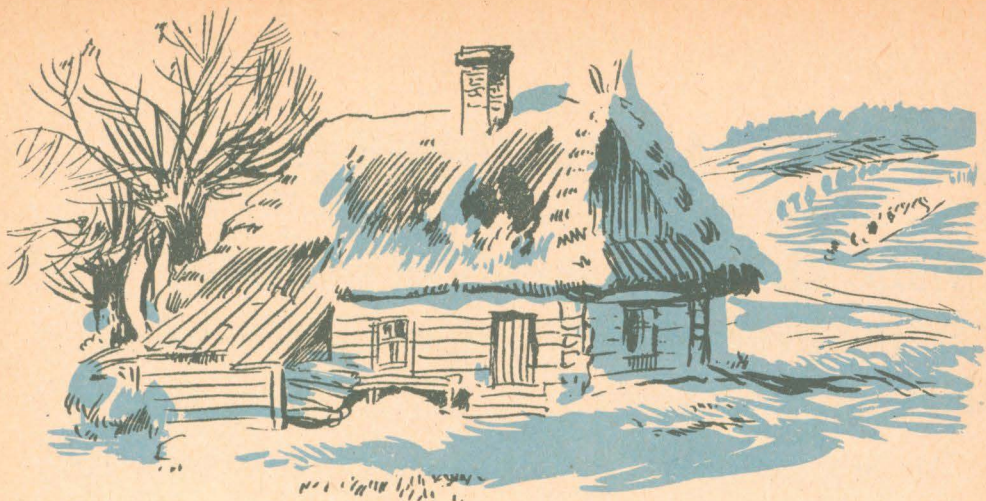
*Kas nedarba, mielas vaike,
tam ir duonos duot nereikia.*

Mano knygelė.

Mano abėcėlės	Čia paukštelis gieda,
Šitoks gražumėlis!	Čia kiškėlis greitas.
Kas lapelį baltą	Čia rateliai rieda,
Puošia paveikslėlis.	Čia kareivis raitas.

Smagūs skaitymėliai,	Šitokią knygelę
Gražūs paveikslėliai.	Spausiu prie širdelės.
Baobia ir mauroja	Šitoks gražumėlis
Mano gyvulėliai.	Tėviškės šalelės.

Miestai mūsų gražūs,
Girios mūsų žalios.
Visada mylėsiu
Tėviškės šalį.

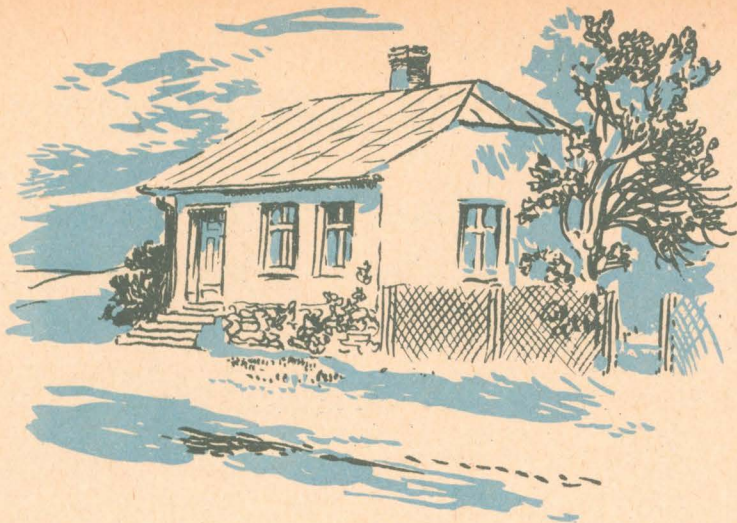

Bakužė.

Kur bakužė samanota,
kurioj aš gimiau?
Obelis kur augalota,
ką sodne mačiau?

Barė Jonas katinėli.

Barė Jonas katinėli,
Kam sudaužė ąsotėli:
— Katinėli, nu, nu, nu,
Tave mušti ketinu!

Nameliai.

Nameliai mano brangūs,
Jūs visiems patogūs.
Bet niekur nėra tiek laimės,
Kiek po jūsu stogu.

Knygos prašo:

— Neimkite, vaikeliai, mūsų nešvariomis rankomis. Sutepsite mus. Mes būsimė negražios. Kiti vaikai neims mūsų skaityti. Neplėšykite mūsų, nes mums labai nesveika. Nerašykite ir nepaišykite ant mūsų lapų.

Nemalonus netikėtumas.

Įeina vaikai į klasę, o čia panelė mokytoja sako: — Šiandien prieš pamoką bus švaros patikrinimas.

Ir pradeda visus iš eilės tikrinti. Pažiūri į ausis. Žiūri, ar švarus kaklas. Apžiūrinėja rankas ir nagus. Netgi į dantis pažiūri.

Bet tai ne galas. Staiga panelė mokytoja sako: — Lai kiekvienas nuima batelį ir kojinaitę kairės kojos. Ir pradeda apžiūrinėti kojas.

Ar žinote kas atsitiko Antanėliui? Nui-
ma batelį ir kojinaitę. Nustebęs žiūri, kad
bate ir kojineje skylė, o po ta skylė ant ko-
jos nešvari dėmė.

Ištraukė greitai nosinaitę ir nušluostė dė-
mę. Nosinaitę paslėpė ir rodo švarią koją.

O čia panelė šaukia: — Parodykite savo
nosinaites.

Še tau! Antanėlis ištraukia nosinaitę.
O nosinaitė atrodo kaip šluostis. Net gėda!

Geras vaikas.

Geras vaikas yra stropus ir gerai mokosi. Knygos yra geriausi jo draugai. Geras vaikas mėgsta darbą. Jis mėgsta švarą. Myli ir gerbia tėvus, mokytojus ir vyresniusius. Jis visada mandagus ir malonus su žmonėmis ir su savo draugais. Geras vaikas dirba inkilėlius, sodina medelius ir padeda tėveliams.

Mama serga.

Susirgo Jonuko ir Marytės mama. Atėjo gydytojas. Liepė gulėti lovoje ir gerti vaistus. Vaikai nutarė pavaduoti mamą. Jonas rytais skaldė malkas ir atnešdavo vandens, o Marytė tvarkė butą. Po pamokų Marytė virė pietus, o Jonukas slaugė mamą. Mama ėmė sveikti, bet vaikai neleido jai dirbti:

— Tu, mama, dar pailsėk! Mes viską padarysime!

Lopšinė.

Čiūčia liūlia, dukteryte mano mylimoji!
Kiek aš kartų per dienele tave pakilnoju.

Mano tėvelis.

Mano tėvelis buvo kalvelis.

Ok tiku, tak taku, buvo kalvelis.

Kalvėje plieną kalė per dieną.

Ok tiku, tak taku, kalė per dieną.

Pasisveikinimai.

Vaikai pirmieji pasveikina suaugusius. Susitikę rytą, sveikinas: labas rytas! Dieną sveikinas: laba diena! Vakare sveikinas: labas vakaras! Atsiskirdami sako: viso gero, viso labo! Atsiskirdami nakčiai, sako: laba-nakt! Dar kiti linki vienas kitam sveikatos. Įeidami sako: sveiki, sveiki gyvi! Išeidami sako: likit sveiki, būkit sveiki!

Tupi žvirblis kamine su lapine kepure.
— Tu, žvirbleli, pulsi, visas susikulsi.

Savaitė.

Mokytojas klausia Elenutę:

— Kiek dienų turi savaitė?

— Savaitė turi septynias dienas, — atsako Elenutė.

— Kaip vadinasi pirmoji savaitės diena?

— Pirmadienis, — atsakė Marytė.

— Antroji — antradienis, trečioji — trečiadienis, ketvirtoji — ketvirtadienis, penktoji — penktadienis, šeštoji — šeštadienis, o septyntoji — sekmadienis. Sekmadienis yra poilsio diena. Tą dieną mes neiname į mokyklą, — atsakė Jonukas.

Mokytoja.

Ji mane išmokė rašto,
Pirmą knygos lapą skleist
Ir mylėti gimtą kraštą,
Kiek jauna širdelė leis.

Mįslė.

*Ne medis, bet su lapais, ne drabužis, bet
susiūtas, ne žmogus, bet viską pasakoja.*

Metai.

Metuose yra dvylika mėnesių: sausis, vasaris, kovas, balandis, gegužis, birželis, liepos mėnesis, rugpiūtis, rugsėjis, spalio, lapkritis ir gruodis.

Pavasaris prasideda kovo mėnesį. Vasara prasideda birželio mėnesį. Rudens pradžia rugsėjo mėnesį ir žiemos pradžia gruodžio mėnesį.

Taigi metai turi keturis laikus: pavasarį, vasarą, rudenį ir žiemą.

Baravykas.

Aš namo negrišiu dykas,
Mano krepšy baravykas.
Ei dum dum, ei dum dum,
Mano krepšy baravykas.

Baravykas kaip kepurė
Niekas šitokio neturi.
Ei dum dum, ei dum dum,
Niekas šitokio neturi.

Nereikalingai neklausk.

Veža žmogus šieno vežimą. Priešais jį ateina kitas žmogus. Jie pasisveikino.

— Ką čia veži?

— Malkas.

— Kokias malkas? Juk čia šienas.

— Jeigu matai, jog šienas, tai kam dar klausi.

Pelytė.

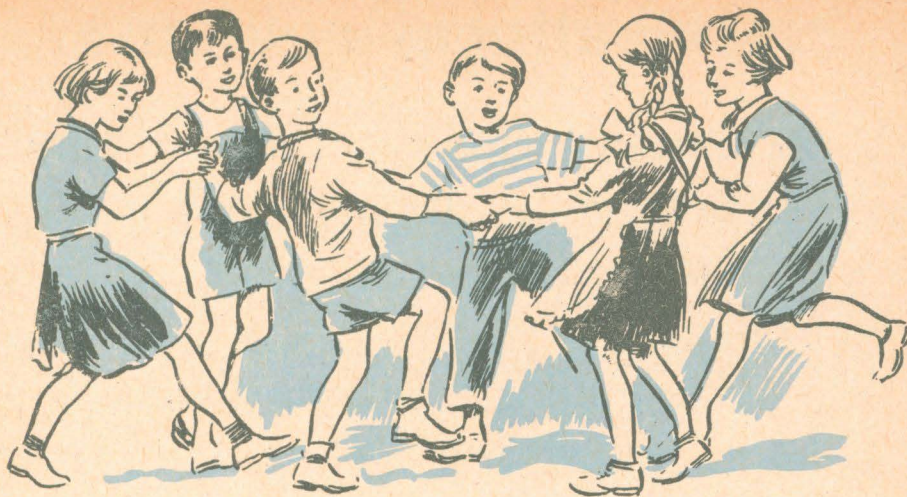
Ar jūs žinot tą dainelę,
kaip kačiukas vijo pelę?

Ta pelytė tuoj po šluota,
ir dainelė sudainuota.

Noriu miego.

Noriu miego, saldaus miego,
Negaliu užmigti.

Oi oi, oi oi oi,
Negaliu užmigti.

Aguonėlės.

Ar girdėjai, ar regėjai,
kaip aguonas sėja?

— Šiaip sėja, taip sėja,
šitaip sėja, va ir va kaip.
Taip, taip aguonėles sėja.

Susitiko draugai.

- Labas rytas! — sako Simas.
 - Labas rytas, — atsako Rimas.
 - Aš skubu, — sako Simas.
 - Ir aš skubu, — atsako Rimas.
- Simas skuba. Skuba ir Rimas. Abu skuba.

Baisus ožys.

Eina ožys rėkdamas,
Dangų ragu rėždamas,
Barzda žemę šluodamas.

- Eik, oželi, vandenio.
- Bijau pikto vilkelio.
- Nebijok vilkelio:

Vienu ragu semk, semk,
Antru atsigink.

Ir kojelėm patrepsenk,
Ir rageliais pabarškink:
Trepu, trepu kojelėm
Baršku, baršku rageliais.

Kiekvienas, kas myli	Sode — obelaitė,
Savo gimtą šalį,	Upely — vėžiukas,
Jos gamtą pažinti	Miške — voveraitė,
Privalo ir gali.	Po krūmu — ežiukas.

Mįslė.

Du ratai pagiryje stovi.

Tēvas ir vaikai.

Tēvas ragino vaikus santaikoje gyventi. Bet jie jo neklausė. Atsinešė tėvas šluotą ir sako:

— Perlaužkite!

Vaikai tuoj griebėsi darbo. Laužė vienas, laužė visi, bet perlaužti niekaip negalėjo. Tėvas išrišo šluotą ir liepė laužti po vieną virbalą. Vaikai tada lengvai sulaužė. Tada tėvas sako:

— Taip ir jūs, vaikeliai: jei santaikoje gyvensite, niekas neišveiks jūsų. Jei pyksitės ir kiekvienas savęs težiūrėsite, nieko nenuveiksite ir skurdus bus jūsų gyvenimas.

Lakštingalėlė.

— Lakštingalėle,
Linksmas paukšteli,
Kodėl nečiulbi
Anksti rytelį?

— Kaip aš čiulbėsiu
Anksti rytelį,
Piemens išdraskė
Mano lizdelį.

Pavasaris.

Atėjo pavasaris. Sužaliavo pievos. Pražydo gėlės. Parskrido paukščiai iš tolimų kraštų. Ūkininkai apsėjo dirvas. Laukuose šilta ir gražu. Vaikai bėgioja basi. Gegutė kukuoja. Vyturėliai čirena. Varlės kurkulus leidžia. Miesto vaikai to nemato ir negirdi.

Visas šimtas vieversėlių
Į padanges pasikėlė.

Kad čiulbėjo, tai čiulbėjo,
Net saulutė užtekėjo.

Šaltis sprogo iš pavydo,
Ir purienos greit pražydo.

Geriausias maistas.

Viename kieme gyveno katinas, gaidys, šuo ir ožys. Kartą jie susigincijo, kuris maistas yra geriausias.

— Nėra geresnio už kruopas. Gera ir miežių žiupsnelis, — sako gaidys.

— Ką miežiai? Miežiai niekai. Duonos plutelė — kur kas gardžiau. O jei gauni kauliuką sugrauzti... — sako šuo laižydamasis.

— Pieno šlakelis, lašinių gabalėlis... Bet kur kas geriau pelytę sugavus, — sako katinas, — tik tai sunkoka.

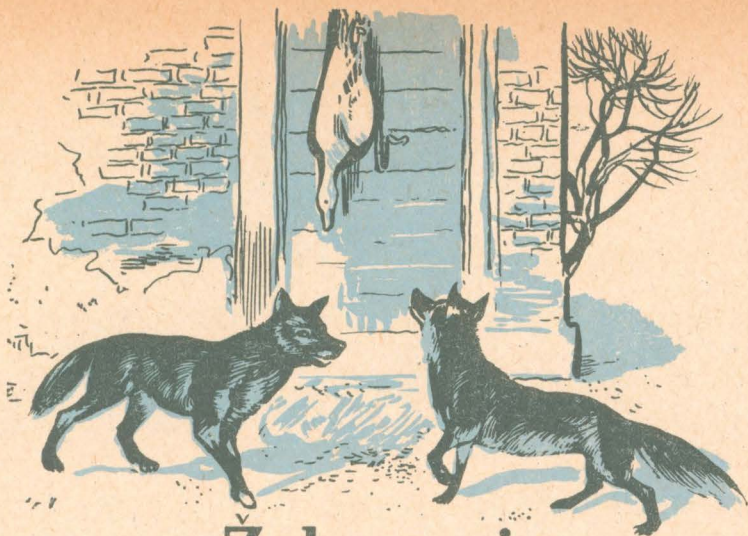
— Žali dobilėliai, pabalio šienelis, ypač, jei gardžiai kvepia, — ginčijasi ožys.

Taip jie ginčijasi iki šiol ir negali išspręsti, kuris maistas yra geriausias.

Žaidimas.

Pasėjau žilvitį tėvelio sodely. (2 kart)

Tai šičia, tai šičia, tėvelio sodelis. (2 kart)

Žabangai.

Atbėgo lapė prie vartų. Ant vartų žabangai, o žabanguose žąsis pakabinta. Atbėga vilkas ir klausia:

- Kūmute, kodėl žąsienos nevalgai?
- Aš žąsienos nemėgstu, — tarė lapė.
- Man alkanam tai ir žąsiena gardi, — atsakė vilkas ir pašoko į viršų. Tuo tarpu tik, trakšt, ir pasikorė žabanguose.

Lapė tuoj užlipo vilkui ant kupros ir ėda žąsį, o vilkas jai sako:

- Kūmute, tu juk žąsienos nemėgsti!
- Tas nemėgsta, kas kojom žemės nepasiekia, — atsakė lapė.

Mįslė.

Juoda vištaitė ant raudonų kiaušinių tupi.

Obelis serga.

Augo sode graži obelis. Ėmė ir susirgo. Lapai pagelto. Viena šaka visai nudžiūvo. Kartą atsitūpė ant šakos varna pasilsėti.

— Varna, varnele, ar negalėtum manęs pagydyti? — dejavo obelis.

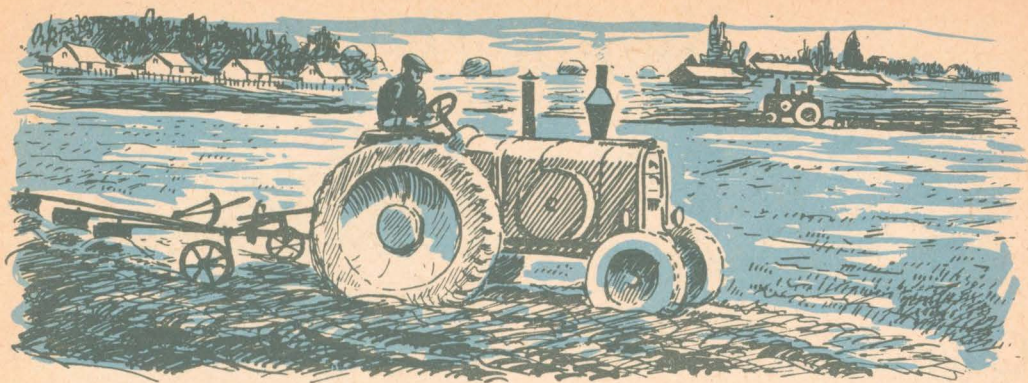
— Gerai, liepsiu tave nuo kirmėlių apvalyti. Varna nulėkė į lauką. Surado varnėnų pulką ir atvarė į obelį. Varnėnai visas kirmėles nulesė. Obeliai palengvėjo. Lapai sužaliavo. Obelis pasveiko.

Į laukelį.

Mokinėliai, į laukelį!
Pasodinsim po medelį.
Ūš berželiai svyruonėliai,
Čiaukš paukšteliai čyrūnėliai.

Nuo šakytės ant šakytės
Šokinės ten voverytės.
Ten bus linksma stovyklauti,
Ten mes eisime grybauti.

Saulė visiems šviečia.

Gamybinėje Bendrovėje.

Pažiūrėkite! Čia buvo maži laukeliai ežiomis perskirti. Dabar tos ežios suartos. Kaip akys užmato, didžiulis vienas laukas.

Nes mūsų kaime įsteigėme gamybinę bendrovę. Dabar traktoriais dirbame mūsų laukus.

O iš kur turime traktorius?

— Iš Valstybinės Mašinų Stoties.

Pasistatydinome jau patogius gyvenamus namus ir skaisčią skaityklą. Vaikai mokosi naujoje mokykloje.

Visiems yra geriau: ir suaugusiems, ir vaikams. Bendrai dirbame ir bendri yra mūsų darbo vaisiai.

Darbu kuriame savo tėvynę!

Kaip geriau.

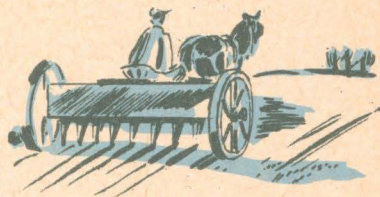
Galima arti arkliuku.

Bet geriau ir greičiau
arti traktoriumi.

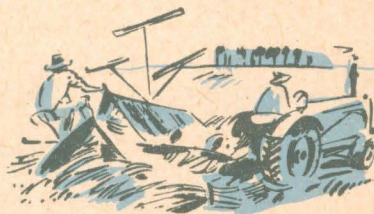
Galima sėti netgi
ranka.

Bet geriau ir greičiau
sėti sėjamąja mašina.

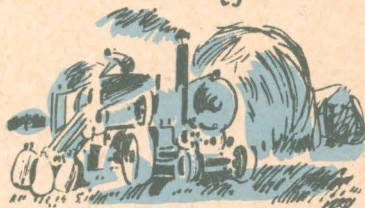
Javus galima kirsti
dalgiu.

Bet geriau ir greičiau
kirsti kertamąja mašina.

Javus galima kulti
maniežiaus pagalba.

Bet geriau ir greičiau
kulti motoro pagalba.

— Tėveli, tėveli, žiūrėk — šaukia Antanėlis. — Darbininkai taiso mūsų mašinas. Atvažiuo mums padėti.

— Ir ne tik mums taip padeda — sako tėvas. — Ką tik į ranką imi: vinį, peilį, degtuką, druską, knygą, anglį, pašelį, koki prietaisą ar indą — tai viskas jų darbo.

— O kaip mes padedame darbininkams?

— Mūsų pagalba darbininkams ir visiems mieste dirbantiems, tai javai, bulvės, mėsa, pienas ir kiti gaminiai. Kaimas visiems pristato maisto.

Ir turime stengtis, kad to maisto būtų vis daugiau.

Kieno teisybė.

— Sakau jums, — šaukia Aliukas — kad ūkininko darbas yra svarbiausias. Nes ūkininkas visus maitina.

— Tai tiesa, kad ūkininkas mus maitina — sako Vaitiekus — bet darbininko darbas yra svarbesnis. Nes be darbininko ūkininkas neturėtų nei dalgio, nei piautuvo, nei akėčių, nei arklo, nei kertamų mašinų. Kuo gi kirštų javus? Kuo artų žemę? Ar pirštais?

— Ir tai teisybė — sako Petrelis — ūkininkui darbininkas taip pat yra reikalingas. Bet mūrininko ir dailidės darbas yra dar svarbesnis. Jie stato jiems namus, kluonus, fabrikus, ištisus kaimus ir miestus.

— O mokytojo darbas, ar nėra taip pat svarbus? — šaukia Jonė. — Turėtume mokytų, bet kas mus ten mokytų. Nemokėtume nei skaityti, nei rašyti. Nieko nemokėtume.

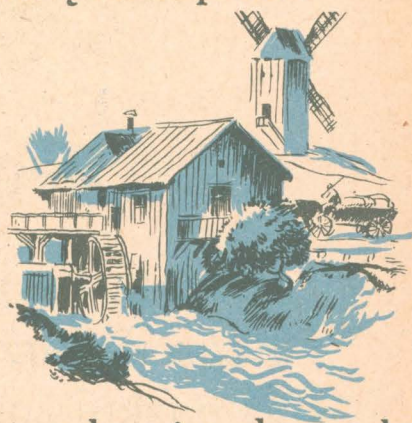
— O gydytojo darbas? — šaukia Alytė. — Mano mamytė sirgo. Kad ne mūsų gydytojas tikrai būtų mirus. Gydytojas gelbsti mums gyvybę.

Artojas malūninkas ir kepėjas.

Artojas aria žemę. Sėja grūdus. O kai javai nunoksta, tai juos nuo laukų suvalo.

Paskiau malūninkas mala rugius ir kviečius į miltus, o miežius mala į kruopas.

Mala dieną, naktį,
mala malūninkas.
Bira, bira kruopos,
bira balti miltai.

Kepėjas iš miltų pakeps skanią duoneleį ir bandeles. Mama iš miltų pagamins pyragėlių ir kukulių.

O vaikutis kai susirgs, mama košelės išvirs.

Verda kruopos ir žirneliai,
Geriau košė kai žirneliai,
Nes, kai skauda kam skilvelį,
Tai pagydo jį košelė.

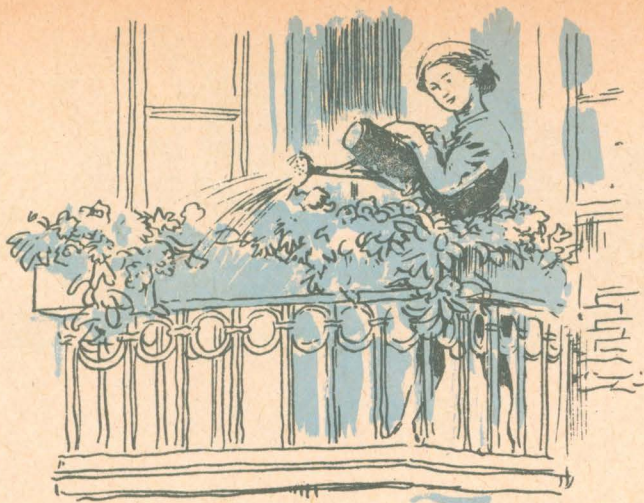
Bėga kiškis.

Bėga kiškis iš kopūstų,
Bėga iš daržų.
O paskui šunelis vejas,
Virš kopūstų, virš galvų.

Bėga kiškis jau per kalnus,
Bėga net už miško.
Bėga kiek kojelės neša
Ir neatsigrižta.

Ar aš kiškis toksai kvailas,
Ar žmonėms kopūstų gaila?

Kas skaito rašo — duonos neprašo.

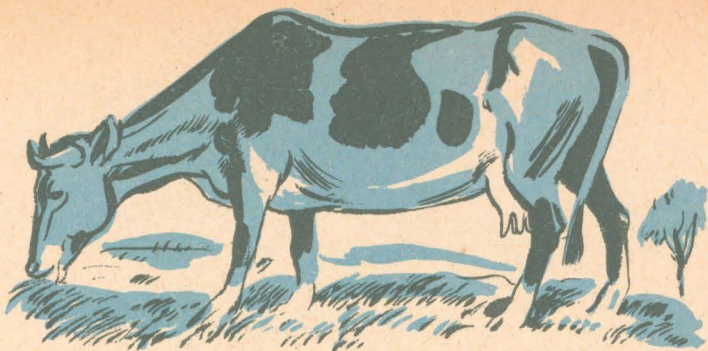

Darželis.

Maža mano seselė. Mažas seselės darželis. Žalios rūtelės. Žalios mėtėlės. Va, koks seselės darželis.

Živilė sigutės sesuo, turi didelį darželį. Jos darželyje auga kvepiančios gėlės. Viduryje auga rūtos. Šalia rūtų ir nasturtos. Auga mėtos ir lelijos. Auga ten ir pinavijos. Tai gražiai žydi Živilės darželis.

Mano pažįstama mieste irgi augina gėles. Jos darželis tai žaliai dažytas lovelis. Tas lovelis palangėje pakabintas. Jame pripilta žemės ir pasodintos gėlės. Miesto mergužėlė kasdien palaisto tas gėles.

Karvytė.

Ėsk, karvyte, žalią šieną,
Už tai duok man balto pieno.

Ėsk, karvyte, iš rankelių,
Duok pienelio po šlakelį.

Ėsk, karvyte, po kelmynus,
Duok pienelio po puodynę.

Pelytė ir katytė.

Pelytė krapšt urvelyje. Katytė šast love-
lėje. Pelytė šmukšt iš urvelio. Katytė strykt
iš lovelės. Pelytė vir vir vir per trobelę. Ka-
tytė tap tap tap paskui pele. Pelytė šmukšt
po šluotele. Katytė čiupt su kojele.

Mįslė

Du bėga, du veja, niekad nepaveja.

Šuo ir kiškis.

Vijosi šuo mažą kiškelį. Kiškelis pavargo ir šuo jau būtų jį pagavęs. Tik štai iš po krūmų — šust, iššoko didelis senas kiškis. Šuo pagalvojo: „Gaudysiu geriau didįjį kiškį“. Ir ėmė jį vytis. Bet šuo jau buvo pavargęs, ir didysis kiškis lengvai pabėgo. Mažasis kiškelis taip pat pabėgo.

Kirtimėlis.

Tos girelės gražumėlis,
Toj girelėj kirtimėlis.

Kirtimėlis visas žalias,
Čiulba ulba ten strazdelis.

Ten kiškelis bėginėja,
Voverytė strikinėja.

Papartėlis ten žaliuoja,
Žemuogėlė raudonuoja.

Papartėlius aš į šalį,
Žemuogėles į krepšelį.

Mislė.

Ilgas be galo, gilus be dugno.

Ką vaikai matė miške.

Ant vienos pušies vaikai išžiūrėjo voveraitę. Tupėjo prisidengusi uodegyte ir graužė kankorėžį. Staselis sušvilpė. Voveraitė sujudėjo. — Nukris! — suriko Staselis. Bet voveraitė persoko ant kito medžio ir pasislėpė.

Prie upelio pamatė vaikai žaltį. Nuslinko į vandenį ir perplaukė upokšnį. Vaikai nustebo: nežinojo, kad žaltys moka plaukti.

Kitoje vietoje vaikai pamatė skruzdėlyną. Alė padėjo ant skruzdėlynos nosinaitę. Kada ją nuo skruzdėlynos nuėmė, nosinaitė taip kvepėjo, kad vaikai net čiaudėjo.

Kažkur ant medžio išžiūrėjo vaikai margą genį. Kalė snapu į medį, kad net aidasėjo.

Tik niekur negalėjo vaikai išžiūrėti gegutės, nors iš visur buvo girdėti jos linksmas kukavimas.

Pioviau šieną.

Pioviau šieną
per visą dieną,
per visą, per visą,
per visą dieną.

Grėbiau šieną
per visą dieną,
per visą, per visą,
per visą dieną.

Vežiau šieną
per visą dieną,
per visą ir t. t.

Kurpius.

Ėjo kurpius per miestelį,
Nešė kurpalių maišelį.
Jam kojėlė paslydėjo
Ir kurpaliai išbyrėjo.

Darbas žmogaus nežemina.

Mūrininkai.

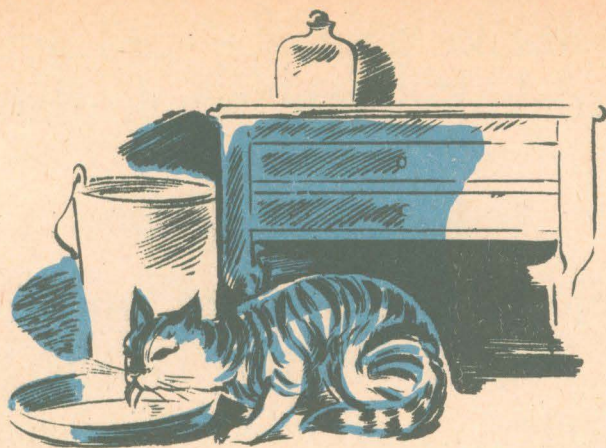
Tikrieji mūrininkai stato tikrus namus.
O mes darome varnėnui inkilėlį. Taip pat ir
beldžiame, ir plakame.

Virš mūsų tupi varna. Ir ji norėtų tokio
inkilėlio. Iš pykčio tik akimis lydi, taip pavydi.

Mūsų šalis.

Mūsų broliukai,
Mūsų maži.
Mūsų šalelė,
Mūsų graži.

Mūsų broliukai
Augs vis didyn
Mūsų tėvynė
Eis vis gražyn.

Katė.

- Katyte, Ledyte, kur buvai?
- Kamarėlėj.
- Ką veikei?
- Pienelį lakiau.
- Ar palikai nors šlakelį?
- Nepalikau. Kai šokau pro langelį, išlie-
jau pienelį.
- Apsik, apsik!

Lapė ir gaidys.

Ismuko lapė į vištidę. Išgirdo gaidys ir pradėjo rėkti: „Kakariekū!“ Lapė prašo: „Cit, gaideli, nerėk, dar šunis pažadinsi.“ „Aš tam

ir rėkiu, — atsakė gaidys, — kad šunys pabustų. Kakariekū!“ Lapė smuko lauk, nieko nepešusi.

Katinėlis.

Kartą ėjo katinėlis į mišką paukštelių gaudyti. Tik, žlegt, ir nukrito lapelis katinėliui ant uodegytės. Katinėlis išsigando ir ėmė bėgti. Bėga, bėga, sutinka kiškį.

— Kiški, piški, bėkim, bėkim, dangus griūva!

— Katine, patine, kas tau sakė?

— Aš pats mačiau. Ant mano uodegytės buvo nukritęs.

Bėga abu ir sutinka lapę.

— Lape, snape, bėkim, bėkim, dangus griūva!

— Kiški, piški, kas tau sakė?

— Man sakė katinas patinas.

— Katine, patine, kas tau sakė?

— Aš pats mačiau. Ant mano uodegytės buvo nukritęs.

Bėga visi trys ir sutinka vilką.

— Vilke, pilke, bėkim, bėkim, dangus griūva!

— Lape, snape, kas tau sakė?
— Man sakė kiškis piškis.
— Kiški, piški, kas tau sakė?
— Man sakė katinas patinas.
— Katine, patine, kas tau sakė?
— Aš pats mačiau. Ant mano uodegytės
buvo nukritęs.

Bėga keturiose ir sutinka lokį pokį.

— Loky, poky, bėkim, bėkim, dangus
griūva!

— Vilke, pilke, kas tau sakė?
— Man sakė lapė snapė.
— Lape, snape, kas tau sakė?
— Man sakė kiškis piškis.
— Kiški, piški, kas tau sakė?
— Man sakė katinas patinas.
— Katine, patine, kas tau sakė?
— Aš pats mačiau. Ant mano uodegytės
buvo nukritęs.

Na, tai eisime visi pažiūrėti, — atsakė lokys.

Nuėję rado toje vietoje lapelį ir ėmė visi
katina barti.

Oželis.

Turėjo bobutė žilą oželį.
Ei, ei, džium, džium, žilą oželį.

Įsoko oželis į rūtų darželį.
Ei, ei, džium, džium, į rūtų darželį.

Įsėjo bobutė oželio varyti.
Ei, ei, džium, džium, oželio varyti.

Nedoras oželis nenori klausyti.
Ei, ei, džium, džium, nenori klausyti.

Įsbėgo oželis į lygius laukus.
Ei, ei, džium, džium, į lygius laukus.

Įsėjo bobutė oželio ieškoti.
Ei, ei, džium, džium, oželio ieškoti.

Neranda bobutė žilo oželio.
Ei, ei, džium, džium, žilo oželio.

Tik rado bobutė du ragus riestus.
Ei, ei, džium, džium, du ragus riestus.

Pareina bobutė keliu verkdama.
Ei, ei, džium, džium, keliu verkdama.

Kaip pasiklosi, taip išsimiegosi.

Petrelis ir gegutė.

Kur berželių daug žaliavo,
Gegutėlė užkukavo.

Ir pakėlė, Petras nosį:

— Gegutėle, kur plasnosi?

Skriski greitai prie upelio.

Aš ten laukiau už kalnelio.

Mes ten ruošim vakarėlį,

Mes vaidinsim „Tinginėlį“.

Bet gegutė ta raiboji

Tik sparneliais suplasnojo:

— Man nereikia, — užkukavo. —

Vakarėlio šito tavo.

Prastas tavo vakarėlis,

Tu tik vienas tinginėlis.

Nėr man laiko, nėr man laiko.

Aš nemėgstu dyko vaiko.

Paukščių kalba:

Pempė sako: — gyvi, gyvi...

Žvirblis — žym, žym, čirrrr...

Balandis — bruku, o gegutė ku—kū

Kregždė — vyt, vyt, vyt... vanagą...

Medeliai.

Kai užsildė saulužėlė.
Suūžė girelė.
Mūsų broliai bernužėliai
Eis sodint medelių.

Pasodino Petras uosį,
Algirdukas — klevą.
Mes čia šoksime ir dainuosime:
„Klevas sužaliavo“.

Aukštą eglę pasodino
Mūsų Birutėlė,
Kad siūbuotų, kad žaliuotų
Žiemą, vasarėlę.

Baltrus Jonas prie berželių,
Prie pušų — Martynas
Dirba pluša, kiek tik gali,
Jaunas skruzdėlynas.

O čia yra kalnai. Milžiniški kalnai. Iki debesų siekia. Kalnėnai gena avis į slėnius. Ten jas per vasarą gano. Iš avių pieno gamina skanious rūkytus sūriukus. Kiekviena avis turi skambutį, kad nepasimestų. Balti šuneliai naktin suvaro avis į aptvėrimus.

Mislė.

Blizga kaip žaltys, ėda kaip arklys.

Jūra. Tai mūsų jūra. Jūra audringa ir
ūžianti. Didelės bangos muša į krantus.

Stiprus viesulas siaučia. Dangus niaukiasi.

Gali jūroje kilti audra. O ant kranto
stovi žvejai. Čia džiovina savo tinklus.

Grįžo iš žūklės. Jų kuteris stovi prie kranto.

Uostas.

Į uostą atplaukė laivas. Žmonės lipa iš lai-
vo. Kiti atėjo jų pasitikti. Tai jų giminės ir
pažįstami.

Laivas grįžo iš tolimos kelionės. Jis par-
vežė daug prekių. Susirinko darbininkai

prekių iškrauti. Laivas labai didelis, o prekių daugybė. Patiems darbininkams darbo būtų kelioms savaitėms. Jie tas prekes iškraus į sandėlius su mašinų pagalba per dvi dienas. Dirbs dieną ir naktį pamainomis. Mašinos pagalba galima per vieną minutę iškrauti arba pakrauti vieną autobusą, arba dar kokią sunkesnę daiktą. Laivas negali ilgai uoste stovėti. Jam skubu į tolesnę kelionę. Lenkija turi kelis uostus ir daug laivų.

Į kiekvieną uostą kasdien atplaukia ir išplaukia po keliolika laivų. Laivais atgabename mums trūkstamų prekių. Kitas prekes, kurių Lenkija turi daug, parduoda kituose kraštuose.

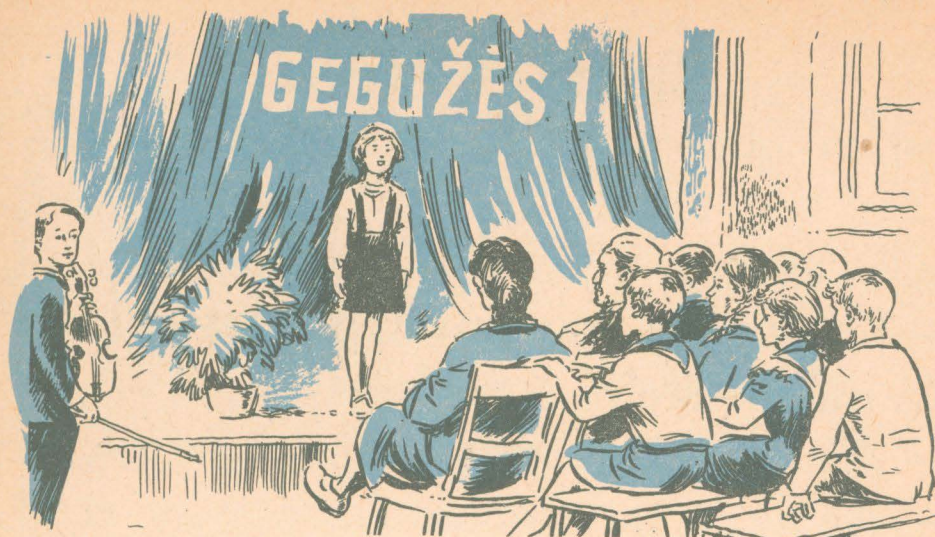
Iškilminga diena.

Kas šiandien gatvėse vyksta? Tūkstančiai žmonių žygiuoja gatvėmis. Visi eina eisenose. Neša raudonas vėliavas ir dainuoja.

Nes šiandien yra Gegužės Pirmoji. Vaikai žino, ką ši diena reiškia.

Tai visų darbo žmonių šventė visame pasaulyje. Tai didelė mūsų šalyje iškilmė.

Tą dieną visur stoja darbas: fabrikuose, kasyklose ir lauke, visose įstaigose ir krautuovėse, o taip pat kiekvienoje mokykloje.

Ir mes vaikai švenčiame Gegužės Pirmosios šventę. Mūsų mokykloje turime didelę iškilmę prieš tą dieną. Dailiai išdabiname mokyklos salę. Pakabiname portretus ir vėliavėles. Sustatome vazonėlius su gėlėmis.

Į šią iškilmę pakviečiame savo tėvus. Kartu klausome pokalbio apie Gegužės Pirmąją. O paskiau sakome eilėraščius, dainuojame daineles, žaidžiame ir šokame.

Gegužės Pirmosios eisenose eina tik vyresnieji vaikai. Jaunesnieji neina, nes pavargtų. Mojuoja tik iš tolo mažytėmis vėliavėlėmis. Bet kai paaugs, žygiuos ir jie eisenose.

Raiba vištelė.

I

- Kas padės man pasėti grūdus? — klausia raiba vištelė.
- Aš ne, — tarė karvė.
- Aš ne, — tarė triušis.
- Ir aš ne, — atsakė kiaulė.
- Tai gerai — atsakė raiba vištelė — pasėsiu pati.

II

Atėjo ruduo. Subrendo ir pagelto grūdai. Raiba vištelė klausia.

- Aš norėčiau turėti miltų. Kas padės man sumalti?
- Aš ne, — tarė karvė.
- Aš ne, — tarė triušis.
- Ir aš ne, — atsakė kiaulė.
- Tai gerai — atsakė vištelė — sumalsiu pati.

III

Žiema. Raiba vištelė turi daug miltų.
Ji sako:

— Dabar aš noriu pakepti ragaišį. Kas ateis man padėti?

— Aš ne, — tarė karvė.

— Aš ne, — tarė triušis.

Ir aš ne, — atsakė kiaulė.

— Tai gerai — atsakė raiba vištelė — pakepsiu pati.

IV

Ragaišis jau iškeptas. Raiba vištelė sako:

— Ateikite pažiūrėti mano ragaišio.

Tikrai puikus. Kas ateis jo valgyti?

— Aš ateisiu ėsti, — sako karvė.

— Aš ateisiu ėsti, — sako triušis.

— Ir aš ateisiu ėsti, — sako kiaulė.

— O, ne! Nereikia, — sako raiba vištelė.
Mano ragaišis ne jums. Jis yra man ir mano viščiukams.

Pasaka apie gaidelį ir katinėlį.

Gyveno kartą gaidelis ir katinėlis. Pasista-tydino jie sau pirkele. Kartą katinėlis išėjo miškan. Išeidamas pamokė gaidelį:

— Gaideli, nelindėk langelyje, nes lapė nuneš! Netoli buvo lapė. Ji matė, kad katinėlis išėjo. Prislinko prie langelio ir sako:

— Gaideli, gaideli, parodyk snapelį ir savo aukštą kuodą, tai gausi žirnių puodą.

Gaidelis dirst pro langelį. Lapė kapt gaidelį ir bėga, o gaidelis rėkia. Išgirdo katinėlis ir atėmė gaidelį. Parvedė namo. Katinėlis ir vėl išėjo į mišką. Lapė grįžo prie langelio ir sako:

— Gaideli, gaideli, parodyk snapelį ir savo aukštą kuodą tai gausi žirnių puodą.

Gaidelis patikėjo. Lapė tik kapt ir nunešė gaidelį. Nors gaidelis garsiai šaukė, tačiau katinėlis jo šaukimo negirdėjo.

Kad sveiki ir dideli augtume.

Šiandien mokytojas aiškino, kaip reikia elgtis, kad būtume sveiki ir stiprūs. Jis taip sakė: — Yra tokių mažių gyvūnėlių, kad nei pirštais neapčiuopsi, nei nosimi nesuuosi, nei akimi nepamatysi. Nuo tokių gyvūnėlių surūgsta saldus pienas. Nuo panašių gyvūnėlių arba bakterijų įrūgsta duona. Kartais dar mažesnės bakterijos sukelia žmogaus kūne ligas. Nuo jų kyla votys, nuo jų išimeta sukimas ir kitos ligos.

Geriausiai nuo ligų apsisaugoti yra pačiam. Reikia saugotis, kad bakterijos į žmogaus kūną nepatektų per burną ar per žaizdą. Taigi,

vaikučiai, negerkite nešvaraus vandens, prieš valgymą prauskite rankas, nekrapštykite nosių pirštais, dažnai prauskitės ir vėdinkite kambarius.

Du draugai.

Du draugai ėjo mišku. Sutiko lokį. Vienas šoko bėgti ir įlipo į medį. Kitas atsigulė ant žemės ir apsimetė negyvas esąs.

Lokys priėjęs apuostė, apuostė gulintį draugą ir nuėjo šalin.

Kai lokys jau toli nuėjo, pirmasis nulipo nuo medžio, nusijuokė ir klausia:

— Ką tau taip ilgai lokys į ausį kalbėjo?

Antrasis atsakė:

— Lokys man sakė, kad negeras tas žmogus, kuris nelaimėje palieka savo draugą.

Mūsų draugai.

Čia mūsų draugai iš įvairių kraštų. Mes jų dar nepažįstame. Vieni apie kitus mažai žinome. Kada vieni kitus pažinsime, tada pamilsime. Sutartinai visi mokysimės ir dirbsime. Mes vieni kitų nebijosime, nesipešime ir nekariausime. Susiimsim už rankelių ir pašoksime ratelį. Tai bus linksma ir smagu, kada šoks tiek daug draugų.

Ratelis.

Šiaudų ratai,
Šakalėlių batai.
Šiaudų ratai,
Šakalėlių batai.

Aš negaliu šokinėt,
Man kojytę skauda.
Aš negaliu šokinėt,
Man kojytę skauda.

Kuo tu būsi?

- Aš noriu būti lakūnas, — sako Algiukas.
- O aš noriu būti inžinierius, — sako Kaziukas.
- Aš būsiu traktorininkas, — pareiškė Juozukas.
- O tu, Drąsuti, kuo būsi? — Klausia mokytojas.
- Aš būsiu stalius. Aš dirbsiu plaktuku, gražtu ir piūklų.
- Mergaitės, kodėl jūs tylite? Kuo jūs norėtumėte būti? — Klausia mokytojas.
- Aš būsiu siuvėja, — atsakė Marytė. — Aš kirpsiu ir siūsiu visokius rūbus.
- O aš gal būsiu mokytoja, atsiliepė Gailutė.
- Gerai, vaikai, — tarė mokytojas. — Mūsų tėvynėje kiekvienas užsiėmimas yra garbingas. Svarbiausias dalykas yra tas, kad visi tinkamai ir sąžiningai atliktų savo pareigas.

Varšuva.

Kiekvienas vaikas žino šį tą apie Varšuvą. Žino, kad Varšuva guli prie Vislos upės ir kad yra didžiausias mūsų miestas.

Vaikai taip pat žino, kad Varšuva per karą buvo sugriauta. O dabar yra beveik visiškai atstatyta. Ne vienas vaikas, nors paveikslėlyje, matė, kaip atrodo puikus V-Z ruožas, naujasis MDM kvartalas ir Konstitucijos aikštė.

Netrukus mūsų Varšuva bus didesnė ir dar gražesnė, negu buvus.

Kiekvienas vaikas taip pat žino, kad Varšuva nuo senovės yra mūsų Tėvynės sostinė.

Taika.

Taikos balandėlį
Ir mirtos šakele
Mes piešm stovykloj
Šią vasarą žalią.

Kad viso pasaulio
Vaikučiai regėtų
Taikingą saulę
Virš pievų gėlėtų.

Cena zł 13,—

